

P Â R S C O V 500

ÎNTREZĂRI

Revistă sătească de știință și cultură

Anul III. Nr. 9. Aprilie 2015

*Ce pașnic era satul... Pitit la poala culmii
Ca un ostrov de cuiburi sub streășina-nvechită,
Îl străjuiău din muche, doinindu-i pururi, ulmii
Și-l încingea pe vale pădurea de răchită.*

*Părea bârlog sălbatec scobit în cremeni sparte,
Știind numai de datini, de hori și dragul glumii,
Ferit din drumul mare, pierdut așa departe,
Ca-n basmul cu cetatea la marginile lumii!*

*Tihnită-n rost și-n robot, ca un altar de sfântă,
Curată-ncăpătoare, primind cum se cuvine.
La spate cu fântâna și-un tei cu coama frântă
Și-alături cu prisaca chiaburilor albine,*

*Mai sus, spre miazănoapte, ne stăvilea priporul..
Urcau apoi largi plaiuri, se netezeau poiene,
Și-n fund, ocol dând țării, munți suri țineau soborul
Și-și negurau adesea albitele sprâncene.*

(V. VOICULESCU)

În acest număr: A. Antofie,
E. Artene, V. Milescu, T. Nica-Țene,
P. Stoicescu, G. Șomoiaș, E. Otavă,
E. Voiculescu, I. Tăbăcaru, T. Cicu,
S. Coloșenco, Iji, C. Costea, M. Ifrim,
N. Gâlmeanu, I. Mândricel, E. Necula,
I. Nedelea, D. M. Roșca, D. Scoroșanu,
I.C. Ștefan, M. Nicoară, M. Dorin,
M. Vlăsceanu

După cum s-a putut afla din articolul „Morile de apă” („INTREZĂRI”, nr. 8), în satele localității Pârscov existau în secolul trecut numeroase unități de mică industrie, care aduceau venituri administrației locale, fiind posibile reparațiile de drumuri și podețe, de școli și biserici. Fie că aveau mori, gatere, daracuri, filaturi, piuă, boiangerii, velnițe, proprietarii lor au fost loviți mortal în 1960, odată cu constituirea Gospodăriei Agricole Colective. Cu 7 ani mai devreme, în deceniul terorii politice, ei primiseră un avertisment sever, prin arestarea unor industriași locali cu simpatii politice de dreapta, concomitent cu confiscarea proprietăților acestora. După înființarea colhozului, bunurile, devenite ale tuturor, au fost închise, lăsate în paragină, apoi distruse cu sălbăticie. Comuna era condusă de un secretar de partid, de un președinte al comitetului executiv al sfatului popular și de președintele gospodăriei colective. S-a distrus rapid tot ce era modern. Capii localității, trimiși de partidul muncitoresc să facă revoluție tehnico-științifică, erau nu numai analfabeți (mitul omului providențial, sărac și curat!), ci și copleșiți de vicii, dintre care cel al băuturii le producea o moleșală permanentă. Așa a ajuns comuna Pârscov, între 1960 și 1970, dintr-o așezare înfloritoare, cu peste 50 de băcănii, o rușine edilitară a Văii Buzăului, în care podețele și podurile rupte după fiecare ploaie îi exasperau pe săteni, în care nu aveai unde măcina o baniță de porumb, unde să tai scândură pentru sicriu, unde să faci caiere de lână sau să potcovești boii. Miliția și securitatea și-au găsit în Pârscov aliați de nădejde: conducători vulnerabili la șantajul politic și colaboratori pe măsură, recrutați din rândul celor care munceau din greu la colhoz și la fabrica de conserve: paznici, șefi de echipă, achizitori. Se turna din invidie, din ură, din dorința de putere asupra celorlalți. 1960-1970 a fost deceniul care a dus Pârscovul în evul mediu. Așa se face că la noua împărțire administrativă a țării, fostul raion Cislău, cu reședința la Pătârlagele, a fost inclus în județul Buzău, Pârscovul, centru de plasă interbelic, cu pretură și judecătorie, spital, fabrică de conserve, stație CFR, vinalcool, toate fondate înainte de război, rămânând, mai departe, o localitate uitată, neglijată, ocolită de investiții. Era al doilea deceniu al terorii, în care părinții vorbeau cu fereală, în care copiii, chiar dacă schimbaseră manualele rusești cu altele, învățau la lumina lămpii poezii în care erau glorificați eroi inventați, în care pereții instituțiilor de cultură erau pavovați cu portretele apostolilor materialismului dialectic și istoric.

I-au trebuit partidului unic 10 ani ca să scoată cadre noi, cu altă viziune asupra economiei. În geaceurile devenite ceapeuri, au sosit absolvenți ai școlilor agricole și ai învățământului superior, care se cam abăteau de la linia partidului, care gândeau altfel, care trăiseră în copilărie drama țaranului român. Tineri neliniștiți, cu liceul la zi sau la seral, exponenți ai clasei muncitoare, indivizi cu „origine sănătoasă”, secretari de partid din eșaloanele inferioare au fost trimiși la cursuri politice de scurtă durată, după care li s-au dat pe mână localitățile rurale. Unul din ei, care se dorea conducător luminat în Pârscov, a pus șufa de oțel de gâtul monumentului german din 1916, pentru că se primise ordinul referitor la trecerea în conservare a crucilor care aminteau de ceva sinistru: moartea, și de unicul conducător, Isus Hristos.

În deceniul cenaclului „Flacăra” și al revistei cu același nume, al sindicatului „Solidaritatea” și al conceptului „Perestroika”, Pârscovul a continuat, în ciuda unor secții de producție industrială, să lânzezească sub aspect cultural și edilitar, în mlaștina mediocrității. Emblema antedecembristă a devenit „mormanul de gunoi menajer”. Roata timpului s-a învârtit fără oprire și, iată-ne astăzi, consemnând cu amărăciune trei aniversări ratate, spre rușinea tuturor pârscovenilor, oriunde s-ar afla ei: 50 de ani de la construirea școlii generale, 60 de ani de la ridicarea căminului cultural și 500 de ani de la prima atestare documentară a localității...

Cu voia lui Dumnezeu, INTREZĂRI merge mai departe.

IN MEMORIAM

Pe 23 ianuarie 2015, s-a stins fulgerător din viață profesorul de limba română Mihai (Viorel) VLĂSCEANU (n. 22 august 1945, în Pietroșița - Dâmbovița). Un uriaș cu suflet de copil.

Să-i fie țărâna ușoară!

A fost fiul unui tâmplar și al unei țesătoare de velințe, cunoscuți în satele dâmbovițene. Un rol important în viața sa l-a avut familia pe care a întemeiat-o în satul Robești, după căsătoria cu Letiția Simion și după nașterea fiului Ionuț-Dănuț.

PÂRSCOV 500

13 APRILIE 1515 - PRIMA ATESTARE DOCUMENTARĂ A LOCALITĂȚII PÂRSCOV

Dumitru SCOROȘANU

Pârscovul este una din așezările care ocupă un loc însemnat în istoria Văii Buzăului, fiind un reper în sprijinul demonstrării continuității de locuire în spațiul românesc. Poziția geografică privilegiată, în zona Subcarpatică a Munteniei de Est, la confluența Bălăneșei cu râul Buzău, a facilitat existența comunităților umane de peste 6000 de ani. În vatra Pârscovului s-au păstrat unelte și vase ce au aparținut oamenilor din epoca bronzului – cultura Monteoru (mil. al II-lea î.Hr.) și unui sat străvechi românesc - cultura Dridu (sec. VIII-X d. Hr.). Stațiunea arheologică din culmea Piatra cu Liliaci-Târcov scoate la iveală an de an artefacte care evidențiază o locuire de peste 2000 de ani, inclusiv o fortificație geto-dacă din sec. I d. Hr. În satul Lunca Frumoasă sunt urme de locuire din epoca bronzului – un topor de tip Țufalău (consemnat în „Getica” lui V. Pârvan), iar în anul 1941 a fost scos la iveală un tezaur din sec. al V-lea d. Hr., păstrat la Muzeul de Istorie a României. Pe vechile vetre sau

în apropierea acestora au fost întemeiate satele consemnate în documentele evului mediu atunci când domnii munteni le emit, ca o manifestare a centralizării puterii statale în sec. al XV-lea. Deși avem dovezi că Pârscovul devenise deja o zonă de interes pentru dregătorii domniei încă înainte de anul 1500, trebuie să respectăm data înscrisă pe întâiul act emis pentru aceste locuri de cancelaria lui Neagoe Basarab (1512-1521) la data de **13 aprilie 1515**. Documentul, redactat de ispravnicul **Tetiu din Pâcleni la Oltenița**, unde domnul se afla împreună cu o parte din curteni, deschide un lung șir de înscrisuri care vizau zona Buzăului, în scopul întăririi proprietăților celor care sprijineau partida boierilor Craiovești, aflați în vâltoarea luptelor pentru tronul Țării Românești. Semnificativă în acest sens este opinia lui Nicolae Iorga referitoare la boierii din Buzău, „boieri de margine către Moldova, care știu ce li se cuvine, pentru că îndeplineau greaua sarcină a apărării micii patrii (...) Prin boierii de Buzău se fac și se răstoarnă domnii, în anumite timpuri ale veacului, de pretendenți la tron: al XVI-lea după veacul întemeierii și acela al apărării față de turci și mai târziu câte ceva amintește pe buzoieni ce țineau să fie întrebați la primenirea domnului.” În această cheie trebuie înțeleasă grija lui Neagoe Basarab de a întări stăpânirea în devălmășie a lui Tatu Vătaf, Voico și Mătea împreună cu feciorii, cu frații, cu fiii și alții peste tot Pârscovul „de la gura Văii Purcarului până la Mănăstirea lui Radu postelnicul. Și iarăși să le fie Pănățul până unde se împreună cu hotarul Târcovului”. Să le fie Pârscovul **tot** nu se putea, ci stăpânirea lor este întărită peste toate părțile de moșie, **în tot** Pârscovul, însă pe dreapta apei până la Mănăstirea Radului postelnic care probabil avea un teren delimitat. Locul mănăstirii a fost identificat, după cum ne consemnează Ion Potlogea în notele sale, la Lungești, pe un tâpșan la confluența izvorului Valea Roatei cu Bălăneasa.

De la Mănăstirea Radului postelnic în sus, până în hotarul lui Tudosie, punctul de hotar din poalele de sud-est a vârfului Boziorului ce despărțea această moșie de moșia Nucetul a moșnenilor Scăieni, voievodul Neagoe Basarab întărește stăpânirea în comun la alți patru boieri cu cetașii și frații lor de moșie. Ei sunt: viitorul mare spătar **Dragomir din Cepturi**, banul care va da numele satului Bănulești, rumâni și urmașii săi (astăzi Valea Banului); un oarecare **Manea și Țintea** – viitorul mare armaș al lui Mircea Ciobanul, cel care lasă danie Episcopiei Buzăului averea sa de la Rifor - Prahova. În această devălmășie își vor face apariția cu timpul, în alte documente, și alți părtași în moșie. Într-un alt document, din 29 noiembrie 1519, emis la Târgoviște, domnitorul Neagoe Basarab întărește părți de moșie la Pâcleni (Berca), Gârbovi pe Călnău, **la Târcov, mănăstirea lui Cornilie**, la Trestia și Sinești (Racovițeni) lui **Tetiu** pârcălab. Acesta era un mare dregător la marginea de răsărit a Țării Românești, ba încă și din casa domnitorului. Iată că vrăjmășia boierilor între ei nu avea caracter regionalist, ci de interese personale, boierii buzoieni fiind rude cu cei olteni și argeșeni.

Până la sfârșitul veacului al XVII-lea, un lung șir de documente domnești sunt emise în condițiile unor dispute continue pentru putere și avere. În acest context este necesar să subliniem din nou prezența unor ruine și a altor urme care atestă o intensă viață monahală la Pârscov între sec. XV-XIX. Au fost identificate, în afara fortificației fostului metoh al Episcopiei din centrul localității, ruinele schiturilor lui Cornilie la Târcov, cel din Valea Purcarului la Est de Lunca Frumoasă, Blestematele, la nordul satului Bădila. Deși numărul lor pare mare pentru aceste secole, realitatea de aici vine să întărească o constatare a cercetătorilor, și anume, aceea că numărul de biserici și mănăstiri înălțate pe plaiurile Buzăului este mai mare decât oriunde în altă parte a țării. Episcopia Buzăului deținea în zona Pârscov proprietăți care creșteau pe măsură ce numărul daniilor către biserică se înmulțeau. Este cazul boierului Cândescu, după a cărui moarte, proprietatea sa a revenit clericilor, cu condiția ca aceștia să ridice un lăcaș de cult în Pârscov.

În sec. XVIII- XIX dispar pe rând, odată cu emanciparea clasei țărănești, cea mai mare parte dintre lăcașele de cult care simbolizau puterea proprietarilor eclesiastici și pământeni în zonă.

VORBE ȘI TÂLCURI

LINGVISTICĂ SENTIMENTALĂ

I. NEDELEA

ARGUMENT. Întâmpinată cu rezerve, întemeiate – mai mult sau mai puțin conștient – pe teama intrării într-o zonă de cunoștințe inconsistente, sugestia redacției revistei *Întezări*, venită prin redactorul-șef, scriitorul Gheorghe Postelnicu, de a „trage la temă” rubrica de față din numărul dedicat rotunjirii celor cinci veacuri de atestare documentară a Pârscovului a învins, în cele din urmă, ezitățile...A biruit gândul că un asemenea eveniment se cuvine asumat, ca o stare de sărbătoare, nu doar de cei ce viețuiesc în arealul cu nume vechi de secole, ci și de cei pe care viața, destinul i-au depărtat de locul nașterii și copilăriei întâmplare aici.

Pentru o rubrică despre vorbe și tâlcuri s-ar fi potrivit pesemne, în acest context aniversar, un studiu riguros despre graiul specific așezării, idee descurajată și alungată nu doar de motivul dimensiunii decente a spațiului rezervat, ci, mai ales, de dificultatea demersului pentru un ins lipsit de timpul și posibilitățile necesare, printre altele, unei anchete dialectale. O asemenea intenție a mai fost anulată în tinerețe, când, unei lucrări de licență cu o astfel de problematică i-a fost preferată una de...bibliotecă, despre verbele iotacizate; cum se va vedea mai jos, nu era o „trădare” deplină, fenomenul abordat atunci fiind larg ilustrat de vorbitorii din Pârscov.

Soluția dilemei, una de compromis: cea definită prin titlu. Avantajul ei (e drept, personal), pe lângă faptul că așază acest text sub pavăza unei priviri (mai) îngăduitoare din partea eventualilor cititori, este prilejuirea activării unor amintiri dragi și, cu ele, a unor trăiri sărbătorești. Acestea din urmă – aveam să constat – intensificate prin întoarcerea în spațiul spiritual al operei lui V. Voiculescu, fiecare pagină recitată sporind bucuria (re)cunoașterii mai adânci a unei lumi de care nu mă pot socoti înstrăinat și mângâindu-mă cu răsfațul de miresme ale muntenismelor voiculesciene.

„UN ACT DE BRAVURĂ” – socotea V. Voiculescu, într-un interviu, a fi „punerea în circulație” a unor „muntenisme așa de pitorești și de frumoase”. În cele două volume de *Poezii* (1968), (re)parcurse mai degrabă pentru beneficii proprii afectiv-spirituale, și în *Povestiri* (vol.II, 1966), *Zahei orbul* (Ed. Dacia, 1986) și *Gânduri albe* (Cartea Românească, 1986), a căror (nouă) lectură nu și-a diminuat încântarea în condițiile urmăririi atente a unor aspecte lingvistice, dincolo de expresiva luxuriantă lexicală, copleșitoare prin farmec este bogăția muntenismelor (promovate, așadar, programatic). Chiar dacă este greu și riscant să le înregistrezi ca specifice graiului pârscovean, unele dintre ele îl particularizează. Fără a mai preciza titluri și pagini, inventariem câteva lexeme cu potențial de caracterizare a vocabularului vizat.

O primă listă ar putea cuprinde unități lexicale cu grad mai înalt de specificitate: **boască** (nu vor fi menționate decât rar sensuri, ele fiind, în general, familiare în zonă), **bleandă** (cu etimologie necunoscută), **bojoci** (prezența unui adjectiv derivat, „roșu **borjogiu**”, trimite la varianta cu *r* epentetic a substantivului, auzită în copilărie acasă: *borjoci*), **boleşniță**, **bulamac** (în dicționare, varianta principală – *bulumac*), **ciublă** (nu apare în DEX, 1996, nici în Noul dicționar universal al limbii române, 2006 – NDULR), **conac** („jumătate de zi”; la V.V. apare și omonimul pentru „casă boierească”), **crivină** (et. nec.; absent în DEX), **croșnie** (în NDULR – *croșnă*; din bg. *krosnja*; cunoscut acasă în forma *croșnie*), **dihăinat** (absent în NDULR și DEX), **găvan**, **găman** (et. nec.; aparent ar avea legătură cu fr. *gourmand* și cu neologismul *gurmand*), **găgios** (absent în NDULR și DEX), **goange**, **împiciorongi** (absent în NDULR și DEX), **înhăimurat** (la fel, absent), **haraiman** (DEX – et. nec.; absent în NDULR), a se **hăisi** (absent în dict.; probabil, din *hăis*), **hârdău**, **janghină** (et. nec.; adj. *janghinos* este, cred, mai uzitat, având sensul „murdar, jerpelit”), **a legumi**, **a limpi** (doar în NDULR: „probabil onomat.; cf.fr. *lamper* cu același sens” - ?!), **lostopan**, **lostopăi** (et. nec.), **mangă** (absent în dict.), **mintean**, **motoașcă**, **pleasnă**, **pomesteală** (din sl. *pomostiti*; pronunțat acasă *pomosteală*, formă reținută de NDULR), **poscede** (absent în dict.; mi-l amintesc pronunțat *poslede*), **posidic** (din magh. *posodek*; îl știam ca *poșidic*), **a prigori** (din bg. *pregorja*), **râniș** (absent în dict.), a se **rătuti** (et. nec., cf. *tut* – spune dict.; e totuși de remarcat apropierea de *a rătăci*; auzit ca *a se rātuți*), **rogodele**, **a stropoli**, **șioaie**, **tală** („taifas”; ar proveni din „*tala-tala*, care imită zgomotul produs de vorbăria lungă”), **teșilă** („tașcă”; ar fi una din variantele de la *tașculă*), **tevier** (absent în dict., ca și în variantele *țevier* sau *țigher*; pe ultima o știam ca singura folosită de cei pricepuți într-ale cazanului de țuică), **tocitoare** (pe care, rostindu-l uneori în Bucovina, mă văd nevoit să-l „traduc”), **a trepăda** (din lat. *trepidare*), **turlac** (din bg. *turlak* sau turc. *torlak*), **țambră** (necunoscut în Bucovina, ca și *lanț* pentru stinghia pe care se prind țambrele), **zagardea** (absent în dict., ca și varianta *jagardea*, pe care am auzit-o), **zăbun** (V. Voiculescu creează și un adjectiv în niște versuri memorabile, devenite text al unui cântec interpretat de Tudor Gheorghe: „Și-n poala **zăbună**/ A norilor orbi/ Văzduhul adună/ Sinoade de corbi.”- *Plâns de toamnă*).

Într-o selecție...impresionistă, o a doua listă ar cuprinde cuvinte cu caracter regional mai puțin pregnant (mai degrabă, populare): **bașca**, **bărdacă**, **a brodi**, **a bruftui**, **capsoman**, **căscăund**, **ciotcă**, **ciuruc**, **clădăraie** (și a se **clădări**), a se **dezbăra**, **foloștine**, **gârlici**, **hălăciugă**, **hădărag**, **hărmălaie**, **închiondorat**, **a lega** („a rodi”), a se **mierloi**, **mlajă**, a se **ogări**, **pală** (de fân), **părpălit**, **podică**, **porcoi**, **pospai**, a se **sori**, **știubei**, **treanță**, **uium**, **viroagă**, **vrană**, **zâmbat**, **zburătorit**, a se **zgai**...

În sfârșit, într-o a treia listă (e de admis că, în toate sensurile, transferul între liste este posibil) ar putea fi incluse cuvinte mai apropiate de limba literară (asupra căreia, cum se știe, subdialectul muntenesc și-a pus puternic amprenta): **bărdăhănos**, **boiangerie**, **a boscorodi**, **broboană**, **ciondăneală**, **coclauri**, **copaie**, **droaie** (conform NDULR, cuvânt autohton), **gioarsă**, **jurubiță**, **a năpădi**, a se **năpusti**, a se **pârgui**, **podină**, **a zbârni** (în general, V.V. prefera scrierea cu *s* în loc de *z*, *a sbârni*, în toate cazurile când este urmat de o consoană sonoră; ca și mai sus, precum și în alte cazuri, am făcut transcrierea conform ortografiei actuale), **zănatic**, a se **zbici**. Ar fi poate de adăugat aici și cuvintele, întâlnite în texte, asociate căruței: **dric**, **drug**, **codirlă**, **cotigă**, **coviltir**, **resteu**, **tânjeală** etc.

Remarcabilă, ca efect stilistic, este, în opera patronului spiritual al Pârscovului, capacitatea prozatorului (și a poetului) de a acoperi, prin cuvinte cu înțelesuri apropiate, arii semantice subtil diferențiate și extrem de expresive. Iată câteva exemple: pentru „foc, flăcări” – **văpaie**, **pară**, **pălălaie**, **vipie**, **vălvătaie**, **vâlvoare** și, bineînțeles, **flacără**; pentru „vietăți” – **jivină**, **jigadină**, **lighioană** – **lighioi**, **târătoare**, **gânganie**, **gujulie**, **dihanie**, **vietate**, **sălbăticiune...**; pentru conformații corporale umane: **haidău**, **măgădău**, **haidamac**, **namilă**, **vlăjgan**, **urias**, **matahală**, **voinic**, **cogeamite năzdrăvan**, **huidumă**, **malac**, **haramină**, **zăplan**, **lungan**, respectiv – **mogâldeată**, **slăbănog**, **stârpitură**, **omuleț**, **fârțângău** etc.; când este vorba de construcții șubrede – **cocioabă**, **magherniță**, **chichineăță**, **bojdeucă**, **coșmelie**, **șandrama** etc.

Dintre expresii – **a face ca toate lighioile**, **a juca tontoroii**, **cu capsă pusă**, **tacă-vă floancele**, **a da** (avea) **scuiapat la furcă** (pe care, mai degrabă, am auzit-o în Bucovina) – , cea în măsură să rețină cu deosebire atenția pare a fi **în oibul locului** (**oibul** apărând și separat în *Povestiri* II: „Iacul ce umplea **oibul** uriaș al văii”, p. 293, precum și în *Poezii* I, p.161 – „Deschide-n **oibul** văii un ochi curat de apă”). Sextil Pușcariu, în *Limba română* (Ed. Minerva, 1976, p.223), reține expresia (în varianta *uibul*, cum am și auzit-o în familie) ca fiind de origine latină, iar NDULR consemnează cuvântul *uib*, *uiburi*, cu sensul de „cuprins, întindere”, originea fiindu-i în lat. *obvius*.

Fonetismele populare, muntenesti sau chiar specifice graiului local sunt mai ușor de identificat în opera lui V. Voiculescu: formele (de feminin singular) **ușe**, **grije**, **țigăncușe** (neacceptate de limba literară), variantele **dărdăuș**, **dărdăuș** (pentru lit. *derdeluș*), **nomol**, **aiasmă**, **clucă** (de coceni; cu înlocuirea consoanei sonore *g* cu corespondenta sa surdă, deși, în alte situații, *canaf* – *ganaf*, lucrurile stau invers), **a șontocăi** (pentru *a șontăcăi*), **undrele** (pentru *andrele*) etc. Particularizantă prin frecvența foarte mare (apropiată de generalizare) se dovedește însă iotacizarea verbelor. În *Zahei orbul*, de pildă, fenomenul (cu implicații morfologice), explicabil istoric fie ca evoluție fonetică normală, fie prin analogie și cu o răspândire mult mai extinsă în româna veche, este ilustrat (pentru verbele în care *d* a devenit *z*, iar *n* s-a transformat în *i*: **văz**, **să vază**, **să auză**, **pierz**, **să tunză**, **să cază**, **să răză**, **să deschiză...**; **să puie**, **să mâie**, **să ție**, **să vie**, **să spuie**, **să rămâie...**) într-o proporție de 75 la 10 (acestea din urmă fiind formele neiotacizate – **să vadă**, **să deprindă**, **să audă**, **să creadă**, **să rămână**, **să amâni**, **să piardă**, **să pătrundă**, **să spun**, **să desprindă...**).

ONOMASTICĂ... NOSTIMĂ. Despre un personaj din *Zahei orbul*, un „arendaș bătrâior” numit **Lagradora**, autorul menționează că satul îi spunea **Logodeală**. Evident, aici avem de-a face cu un nume de familie (care ar putea ține de onomastică doar în sensul larg al termenului), dar cazul atestă o anume înclinație (și a pârscovenilor) de a trata numele mai rare, mai greu de pronunțat sau oarecum exotice în manieră ludic-ironică, un rol în metamorfozele respective revenindu-i și tendinței de simplificare a rostirii, ca formă de comoditate (cu aport notabil în fonetică). Astfel, scotocind în memorie, iese la iveală un nume precum **Papinote**, care nu poate fi decât derivatul (să zicem, caraghios) din grecescul cu emfază naturală **Epaminonda** (pe Epaminonda Varveris îl pomeneste Gh. P. în monografia consacrată lui V. Voiculescu, la p.299); fără dedesubturi peiorative, **Eliodor** devine **Liodor**, **Eleonora** – **Lionora**, iar **Eugenia** – **Ogenia** (nume sub care era cunoscută o soră a bunicii paterne). Și, fiindcă tot am ajuns la nume de botex, în locul onomasticii nostime, se impune afectiv una...nostalgică. Chiar rămânând în familie, se propun a fi pomenite (pentru parfumul lor, din păcate, mai degrabă arhaic) nume precum **Dobrița** (de la sl. *dobră* „bun”, cu multe derivate onomastice și toponimice; era numele bunicii materne, predestinată parcă la primirea lui să fie o întruchipare a bunătății și blândeții); **Smaranda** (din gr. *smaragdos*, „smarald”; numele bunicii paterne); **Ruxanda** (prietenă și vecina Smarandei; variantă pentru *Ruxandra*, care ar proveni, după unii lingviști, din persanul *Roxana*, „zori de zi”)...

PRINTRE AMINTIRI. Orbecând prin ceața amintirilor din câmpul vorbelor cu arome de Pârscov se prefigurează și câteva întrebări (eventual pentru cercetători profesioniști, dacă nu cumva vor fi primit răspunsuri la care nu am ajuns): **Jariște** dezvăluie trecutul fânețelor și pajștilor care au luat locul crângurilor arse și transformate în *jar* sau o origine (și) mai poetică, din *Zariște* (întâlnit și la V. V.)? Un cuvânt auzit în copilărie – **vulgare** („flacără”), în care consoanele din corespondentul literar notat în paranteză sunt doar sonorizate și pe care nici DEXonline (unde sunt prezente unele dintre cuvintele menționate ca absente din dicționarele pe suport de hârtie cercetate) nu-l atestă (nici în variantele – *vălgare*, *vălgare*) ar putea face parte din fondul autohton? De ce oare **glod-glozi** are, la Pârscov, dar și într-o arie muntenescă mai largă, doar sensul de „bulgăr de pământ”, și nu, ca în alte graiuri, de „noroj, tină”? etc.,etc.

TÂLCUL vorbelor alese din opera lui V.V. (În exces, poate, pentru cititor! Nu susținea însă V. Voiculescu, în același interviu invocat mai sus, că, reprezentând „o poveste întreagă a neamului”, „Cuvântul are într-însul o vatră în care arde jeratecul vieții”?) și, în general, al acestor rânduri este legat, cum am anticipat, de dorința implicării afective în sărbătoarea așezării natale. Încercarea lingvistică de față, fără pretenții de rigoare științifică, va fi având precedente mai avizate (vezi și p. 155 a monografiei lui Gh. P.). Finalizarea unui proiect al aceluiași Gh. P. va plasa demersul de natură lingvistică dedicat operei lui V. Voiculescu și, implicit, graiului de pe valea Buzăului la o cotă academică. Aici, doar un omagiu modest adus Pârscovului și pârscovenilor.

ADJUTANTUL AVIATOR EROU CONSTANTIN D. DIMACHE
(18 ianuarie 1915 - 23 iunie 1944)

Comandor dr. Marius-Adrian NICOARĂ

Am aflat relativ recent de existența revistei „Întrezăriri” – revista sătească de cultură a comunei Pârscov și mărturisesc de la început, că după parcurgerea integrală a colecției electronice a revistei, sunt onorat de invitația de a colabora la aceasta. Admir și apreciez munca familiei Postelnicu, deschiderea administrației locale și a tuturor colaboratorilor domniilor lor. Ceea ce voi încerca eu, va fi să aduc în paginile acestei reviste, alături de pleiada extraordinară de dascăli și preoți, truditari pe Valea Buzăului, pe militarii eroi ai neamului născuți pe meleagurile buzoiene, ce au făcut cinste statului român prin jertfa lor.

Un prim exemplu este adjutantul (adj.) aviator (av.) erou Constantin D. Dimache. Acesta s-a născut în comuna Bozioru, plasa Pârscov, județul Buzău, la 18 ianuarie 1915, fiind fiul lui Damian și al Alexandrei, de naționalitate română, de cetățenie română și religie ortodoxă. La Bozioru a învățat și primele clase primare, urmate de 4 clase secundare (liceu).

A urmat apoi cursurile Școlii de Subofițeri de Aviație Naviganți (Ș.S.A.N.) în perioada 1938 – 1940, fiind brevetat ca pilot militar, conform procesului verbal nr. 526/1940.

A parcurs în ierarhia militară următoarele etape:

- 1937 – 1938: soldat – 6.IV.1937; fruntaș – 1.VII.1937; caporal – 10.XI.1937; sergent – 1.III.1938), (subaltern la Regimentul 28 Artilerie);
- 1938 – 1940: elev la Ș.S.A.N. Buzău;
- 1.XI.1940 – 23 iunie 1944: pilot de război ca adj. stagiar – 1.XI.1940 (subaltern Escadrilă (Esc.) la Flotila 1 Vânătoare, 1940 – 1941 și subaltern Esc. la Flotila 3 Vânătoare, 1941 – 1943); adj. – 1.IV.1943 (subaltern Esc. la Flotila 2 Vânătoare, 1943 – 1944).¹

Constantin D. Dimache
elev la Ș.S.A.N.
Buzău 1938 - 1940

Celulă de avioane I.A.R.-81, în patrulare aeriană. Se observă însemnul F.A.R.R., cocarda tricoloră și cifrul Regelui Mihai, litera M adosată.

Aviatorul buzoian a pilotat aeronave de tipul „Pantswowezsaklady Latnicze” (P.Z.L.) - 11 F și Industria Aeronautică Română (I.A.R.) - 80 respectiv 81, în Campania din Est a Armatei Române din timpul celui de-al Doilea Război Mondial (22 iunie 1941 – 23 august 1944), în acțiunile de luptă ale Forțelor Aeriene Regale Române (F.A.R.R.):

- pentru recuperarea Basarabiei în Grupul 4 Vânătoare (Gr.4Vt.), ocazie cu care a doborât 3 avioane sovietice;
- pentru combaterea atacurilor aeriene anglo-americane și sovietice, asupra teritoriului României în anii 1941 – 1944, ca pilot de vânătoare în Grupul 6 Vânătoare (Gr.6Vt.), luptând pentru apărarea Capitalei și a zonei petrolifere Valea Prahovei – Valea Buzăului, când a doborât 7 avioane (3 avioane «Liberator», un avion

«Mustang» și unul «Lightning» împreună cu celula, 2 individual).²

A fost apreciat ca fiind un pilot temerar, luptător încercat, coechipier valoros, cu un dezvoltat spirit de camaraderie. Era de asemenea extrem de iubit și apreciat de camarazi și pentru că a cântat foarte bine la chitară și mandolină, multe din melodiile sale fiind preluate și cântate ulterior de Gică Petrescu, așa cum a fost melodia «Costică, Costică, fă lampa mai mică». Talentat cum a fost, cu voce blândă și melodioasă, după război urma să facă parte din trupa marelui Constantin Tănase, de la «Cărăbuș».³

¹ Arhivele Militare Române (A.M.R.). Fond Memoriei personale – aeronautică, - Dosar Constantin D. Dimache, p. 1.

² Pentelescu Aurel, Nicoară Marius-Adrian, „Aeronautica Română în anii celui de-al Doilea Război Mondial”, Editura Editgraph, Buzău, 2011, p. 514.

³ Focșa Daniel, „Destinul unui pilot de vânătoare”, Editura European, 2010, p. 60-62.

Credem că sugestivă este prezentarea aici, a ultimei misiuni executate de adj. av. erou Constantin D. Dimache în data de 23 iunie 1944, când atacurile aeriene aliate împotriva României erau extrem de consistente. În acea zi circa 500 de avioane aliate decolate de la Foggia - Italia, în jurul orei 9.02 au trecut Dunărea. Populația și unitățile militare au fost prealarmate începând cu ora 7.50, iar după aproximativ o oră toate avioanele de vânătoare aflate în dispozitivul de operații din interiorul țării erau ridicate în aer pentru luptă. De la Gr.6Vt., din care făcea parte și adj. av. Constantin D. Dimache au decolat 18 avioane care în urma luptelor aeriene, au înregistrat trei victorii sigure. La finalul luptei au aterizat însă numai 15 avioane, (dintre ei adj. maj. Dumitru Ilie ce a pilotat avionul I.A.R.-81 C nr. 314, deși a fost rănit, a reușit să aterizeze la Popești Leordeni). De adjutanții Dimache, Cocebaș și Petric, nu s-a știut nimic până în seara întocmirii raportului de luptă.

Fotografie publicată în ziarul „Universul” la 15 februarie 1944 sub titlul „Zburătorii noștri”. Aerodromul Popești-Leordeni, piloții din Flotila 2 Vânătoare. De la stânga: Esc.59Vt. - lt. av. Dumitru Baci, adj. av. Aurel Barbici, slt. av. Constantin Tulică, lt. av. Eugen Ianculescu; Esc.61Vt. - ?, ?, slt. av. Alexandru Ionescu, lt. av. Gheorghe Posteuca (comandant Esc.62Vt.), **adj. av. Constantin Dimache** (penultimul); Esc.59Vt. cpt. av. Petre B. Constantinescu (comandant Esc.59Vt.).

Primul despre care Gr.6Vt. a aflat dureroasa situație, a fost adj. av. Constantin Dimache. El a fost găsit prăbușit împreună cu avionul I.A.R.-81 C nr. 305 în comuna Creața-Leșile (astăzi Petrăchioaia), județul Ilfov.⁴ Pilotul era mort iar avionul ars în totalitate⁵.

Din documentele de arhivă unde se află declarația căpitanului (cpt.) av. Petre Constantinescu, comandantul Esc. 59 Vânătoare, aflăm cum a fost doborât eroul nostru, din formația pe care ofițerul o comanda. Pentru apărarea zonei Ilfov-Ialomița-Buzău, decolaseră cinci aeronave, eșalonate dreapta, avionul aflat la extrema dreaptă, fiind pilotat de adj. av. Constantin Dimache, cu rol de a proteja acel flanc. La sud de Ploiești, la 6000 metri (m.) înălțime au întâlnit o formație de avioane amice germane Focke Wulf (F.W.)-

190, cu care urmau să zboare împreună pentru a ataca bombardierele anglo-americane. Aceștia nu s-au atașat formației de I.A.R.-uri a Gr.6Vt., ci au continuat să evolueze la o înălțime mai mare, dar nu prea departe de ele.

Românii au crezut că au fost recunoscuți. La un moment dat, atunci când piloții români se așteptau mai puțin, din stânga lor au „căzut” într-un picaj de aproape 50 de grade, alte 5 avioane. Pentru început ei au crezut că erau avioanele F.W.-190 germane, dar când acestea s-au apropiat, au văzut că erau avioane Mustang americane.

După reguli, imediat cpt. av. Constantinescu a „picat” împreună cu toți vânătorii săi, alunecând spre dreapta, iar când avioanele inamice s-au apropiat la distanța optimă de tragere, avioanele noastre au virat spre stânga. Mustang-urile inamice le-au depășit prin spate, au luat din nou înălțime, după care au dat al doilea atac, din dreapta sus și din spate. Locotenentul (lt.) Baci care pilota un avion din patrula română, a văzut avionul adj. av. Constantin Dimache, care urmărit fiind de un Mustang, tocmai când el trăgea pentru a-l degaja, a fost lovit în plin de american, făcând explozie. Așadar avionul pilotat de adj. Dimache, care apăra flancul drept al formației, a fost lovit din plin și incendiat. Eroul nostru a încercat să se salveze cu parașuta, după cum au confirmat ulterior martorii de la sol. Aceștia au declarat că pilotul nostru a căzut din parașută, ceea ce ne permite să credem, că aceasta fusese incendiată încă din avion, sau a fost mitraliată în timp ce plutea spre pământ.

O dată sosit la aterizare lt. Baci a fost trimis cu un avion Fleet de legătură, pentru a constata care era situația colegului și prietenului lor. Eroul nostru a fost găsit alături de avionul I.A.R.-81 C nr. 305 (care era complet distrus), iar la 300 m. de ei, se afla un avion Mustang cu pilotul american mort în cabină. Un tablou greu de închipuit. De altfel concluzia comisiei de anchetă a fost că pilotul nostru a deschis târziu parașuta, mai precis cu puțin înainte de a atinge pământul. O moarte crâncenă, nebanuită pentru un asemenea zburător.⁶

În final putem face un scurt și parcă neconcludent bilanț al activității adj. av erou Constantin D. Dimache în cel de-al Doilea Război Mondial. Acesta este prezent în clasamentul așilor aviației române la poziția 59, cu 10 victorii aeriene confirmate, (7 avioane distruse în aer și 3 la sol), reprezentând un model pentru personalul aeronavigant al Școlii de Aplicație pentru Forțele Aeriene „Aurel Vlaicu” din istoricul Ziliștea-Boboc-Buzău și sperăm că odată readus în atenția concetățenilor săi și pentru aceștia.

⁴ A.M.R., Fond Memoriei personale – aeronautică, - Dosar Constantin D. Dimache, p. 2.

⁵ A.M.R., Fond 5476, dosar nr. 890, p. 1002.

⁶ A.M.R., Fond 5487, dosar nr. 8010, p. 232.

I N E D I T

N-AȘ FI PUTUT

Nicolae GÂLMEANU

N-aș fi putut să fiu în același dialog și preot, și gropar,
 n-aș fi putut să fiu în aceeași vreme și pompier, și incendiator,
 n-aș fi putut să fiu în același ac de pescar și momeală, și pește,
 și satir, și osândă pe-același butuc înfiorat de ovații,
 n-aș fi putut să fiu, deopotrivă, și vânător, și vânat,
 și rege, și rob, și vierme, și frunză, și
 stearpă sămânță și sămânță lăuză,
 n-aș fi putut să fiu și temnicer, și iubitul sfintei Varvara,
 căutând cu ochii aprinși drumul libertății guzganilor,
 n-aș fi putut să fiu în aceeași clopotniță toaca
 unui singur pomelnic de morți și de vii,
 înspicată în dolii de sărbători vegetale,
 n-aș fi putut să fiu același orar de meridiane,
 ciocnind ca pe ouă de Paști asteroizii bezmetici
 precum o molie cu burta umflată sub cărți devorate,
 n-aș fi putut să fiu o rană-n altă rană, dând
 prioritate vindecării celei mai rănite, celei mai murite,
 n-am putut să fiu pe dealul Căpățânii
 crucea dăruiță dăruiților

DESCOPERIRE

Toți din ziua aceea stăteau într-un picior,
 mâncau într-un picior, se plimbau într-un picior,
 gândeau într-un picior și se iubeau,
 și nu se plictiseau stând drepti într-un picior,
 fiindcă nu era nicio încurcătură de picioare,
 iar, când apărea culoarea de avarie, care însemna să schimbe piciorul,
 la comanda: „mută-!”, toată
 lumea schimba identitatea picioarelor,
 de aceea
 nu obosea nimeni, se odihnea „cum vezi cu ochii”,
 pe un singur picior de pământ și se îndrăgostea
 de dragostea celuilalt picior și se bucura,
 chiar dacă venea medicina și-l vindeca, musai
 trebuia să se schimbe piciorul, să nu se întâmples
 vreoa paraplegie: „stai, că s-a luat lumina”,
 iar lumea se trezi pe amândouă picioarele,
 ca un miriapod neștiind ordinea lor,
 și au urmat revoluțiile.

2015 – ANUL ION GHEORGHE

UN POET CONTROVERSAT

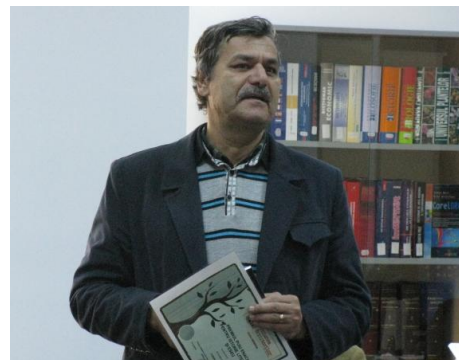
Tudor CICU

(I)

Motto:

„Eu nu-i judec în niciun fel. Comentez
 Înfăptuirile. Platon suferă destul în Republica
 Lui. Istoria nu-i nimic precum se zice că va fi,
 Nici nu-i ceea ce-ar fi fost să fie de era
 Cutare și nu era cutare fapt sau om;
 Istoria-i ceea ce vrea ea să fie”.

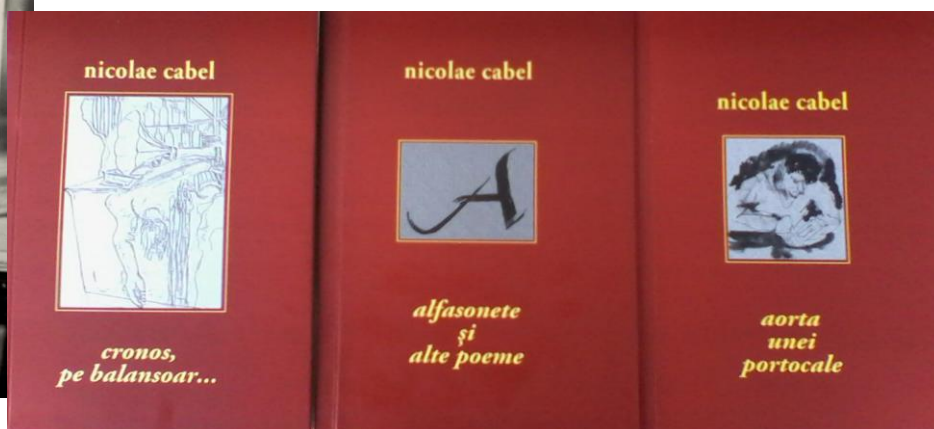
(*Ion Gheorghe – „Arta poetică și politică”*)

Autorului „Cântecelor țigănești”, Miron Radu Paraschivescu, i se atribuie că ar fi spus, despre marele poet Arghezi, următoarele: „...poet mizer și sărac în duh. Rău cetățean și mincinos tovarăș. Va muri (și i-o doresc cât de curând) istovit, sleit, golit”. Dacă stau și mă gândesc bine, M.R.P. avea dreptate cam pe jumătate, asupra celor rostite cu gura unuia de-o teapă cu „Rică, fante-de-obor”. Da! Arghezi a fost un poet care a trăit în mizerie. Rău cetățean s-a dovedit, când a refuzat cooperarea cu regimul (la începuturi)... Că a fost istovit, sleit și golit (tot de același regim) - mai după aceea -, iarăși avea dreptate. Doar că tonul insinuant cu care o spusese părea al unuia de pe poziția faraonului Tutankamon al literaturii. Și, din păcate (pentru el), n-a fost să fie! Lasă, că și la alții a fost și mai și! Gustave Flaubert spunea, despre George Sand, că a fost „o vacă plină de cerneală”, iar H.G.Wells, despre George Bernard Shaw, că era „un copil idiot țipând într-un spital”. Asta ca să nu mai amintim, ce scria D.H. Lawrence, despre James Joyce: „Doamne, ce ghiveci înăcrit este scriitura lui James Joyce! Nimic în afară de homosexuali bătrâni, cotoare de varză și citate din Biblie care fierb în suculet secretat de mintea sa de jurnalist pervers”. Acuma, na! Ești pus să dai dreptate unuia. Cui i-ai da dreptate? Mi-am amintit de o vorbă, auzită de la poetul Ion Gheorghe, când fusese invitatul Bibliotecii „V. Voiculescu” din Buzău. „Românii nu și-au iubit nicicând înțelepții/ Alungați ca niște păsări cobitoare”. Așadar, tot poezii au dreptate! Pe mine m-a lămurit poetul Ion Gheorghe, care scria, într-un poem- fluviu, următoarele: „Toate necazurile se trag de la neștiința omului la cuvânt și la cântec. Omul de-ar avea săbuița să știe la vorbă, la ce zice, către cine, ce cântă, cui cântă... atunci ochii dinăuntru și de altădată ar fi izvoare netulburi”. Și, când spun asta, am în minte acele versuri scrise prin 1965 de Ion Gheorghe, care m-au și inspirat la scrierea unei cărți ale mele: „Oamenii pleacă din țări și li se împrăștie casele,/ de mare nevoie iese omul pe mare și-și părăsește copiii,/ multă bucurie când pleci, dar și multă, multă tristețe,/ tot mai mulți muncitori pleacă de la casele și patriile lor-/ il tutto mondo e una poese.../ dar vreau să mor ca un câine cu botul pe pragul de-acasă”. Vreau să mă fac bine înțeles. Nicidecum nu scriu aceste rânduri pentru a sări în barca lui Ion Gheorghe, spre a-i îndrepta cârma către țarm. Poetul acesta nu are nevoie de niciun fel de cârmaci. Mai mult, nici poetul nu așteaptă rândurile mele, pentru a-și rezolva controversa cu semenii săi, scriitorii. Destulă lumină, în cazul poetului Ion Gheorghe, a făcut-o, deja, Ion Murgeanu, în „Himera literaturii”. (Voi mai reveni asupra celor evocate despre poet în acea carte). Am avut, de partea mea, două runde de „turnir”, față în față, cu poetul Ion Gheorghe. Una la tinerețe, alta abia după cca 35 de ani. Distanțe astrale între cele două înfățișări cu poetul acesta. Dar, pentru amintirile ce le voi găzdui în „Din caietul vremii”, merită a fi comentate. „Îmi scotocește ființa ca pe-o grotă” (cum scria un alt poet buzoian, Gheorghe Istrate, într-un poem), dar numai voi cititorii mei, veți decide, de ce parte se va înclina cântarul faptelor bune ori rele, judecând singuri „(fără să știu și fără s-aud)/cum inima, cum privirile mele/și cum gândul meu se-acopereau treptat de-o rugină adâncă...” (după Florentin Popescu). Pilda acestei prime întâlniri cu poetul Ion Gheorghe își are decriptarea ei. Emil Cioran a surprins această „temere lăuntrică” a vorbelor, într-o singură frază: „Când ești iubit, suferi mai mult decât când nu ești”. Am simțit acest lucru și acasă (cu ocazia celei de a doua întâlniri) la poetul Ion Gheorghe, care, ochi de vultur să fi avut, nu-mi sărea dinainte să-mi întindă mâna și să-mi „glăsuiască” fără vorbe: „pe dumneata te știu oare eu de undeva, ori mi se pare doar a ne mai fi întâlnit undeva? Că de văzut, trebuie să-mi fi apărut, cândva în cale, de nici ochii mei, acum, nu se pot înșela”? (Și, dacă ar fi rostit toate astea, nu se înșela) Vă puteți imagina ceva mai extraordinar? În 1973, îl vizitasem la redacția *Luceafărului*, undeva pe calea Victoriei, după câte îmi amintesc, pe la casa M. Sadoveanu, dacă nu mă înșel, unde era prea ocupat cu problemele revistei, alături de Sânziana Pop și Ileana Mălăncioiu). Mă țintuise cu ochii lui șerpuitori, încât nici nu am avut replică decât multă... multă vreme după aceea. „Bănuiesc ce gândește ăsta din fața mea: așteaptă clipa, când, după ce mă va simți îmblânzit de fătucile astea, îmi va sări și el, de gât, doar-doar îi voi publica ceva...” – îmi transmitea. Nu voisem decât să-i arăt câteva din poeziile mele. Chiar s-a oprit asupra uneia („Doamnă trec și eu” – ce avea să apară mai târziu, prin 2005, în volumul „Cu marea în suflet”) și m-a încurajat cu vorbele pe care nu le pot uita: „Asta, da, te reprezintă. Continuă pe acest drum. Asta-i calea!”. Și, mi le-a restituit, parcă strivit de munca acelei zile, că nu putea mai mult. Asta a fost tot. De aceea, la marii bătrâni mă gândesc, cum stau ei departe de noi, striviți de toată oboseala lumii..., cum bine remarca Matei Călinescu.

NICOLAE CABEL - UN POET DE „REZERVAȚIE” NATURALĂ!

Marin IFRIM

INIMA MORALIA

De foarte multă vreme nu am mai citit poezie care să aibă asupra mea un efect emoțional spontan, dublat de interesul crescând, specific comunicării dintre un scriitor bun și un cititor hârșit dar corect cu el însuși. Am pe masa de lucru, de acasă, locul unde lucrez numai pentru treburile împărăției mele spirituale, trei volume de versuri publicate recent de cunoscutul regizor și scriitor Nicolae Cabel, unul dintre intelectualii de elită originari din Buzăul dintotdeauna, care continuă buna tradiție a ADN-ului local unic în linia clasicizaților Urmuz, Vasile Voiculescu, Ion Caraion și Ion Gheorghe. Primul volum poartă titlul chirurgical „**aorta unei portocale**”, este prefăcut de Titus Vâjeu și a apărut la Editura „Tipografia Intact” în nobile condiții grafice. Nu mai puțin de 131 de poezii, împărțite sistematic în ciclurile: „travesti”, „litografii”, „în rama copilăriei”, „evadare în cuvânt” și, desigur, „aorta unei portocale”. Poemele sunt șlefuite până la subțirimea livrescă barbiană și impun prin impecabile concentrări culturale. Aerul de bibliotecă în bibliotecă te face să te simți, în lirica lui Nicolae Cabel, ca și acasă, mai ales când acasă înseamnă o bibliotecă publică în care ți-ai petrecut o parte însemnată din viața de zi cu zi, ca bibliotecar. În „aorta unei portocale” inefabilul e sugerat în așa fel încât îl simți, ți-l explici dar nu-l poți prinde în explicații credibile, cum e cazul poemului cu substrat politic „**un clovn**”, caligrafiat cu o cerneală invizibilă de calitate regală: „*un clovn/s-a dus.../ei și,/mai vine unul.../acum,/ce mai poți zice,/preafericitule Yorick...*” (pag. 206). Impresionantă este abilitatea cu care tehnicile semantice ale poetului devin perfect solubile în sentimente pure, cum se întâmplă în „**litografie (XI)**” - pag. 65 - poem dedicat regretatului ziarist Aurel Jipa. După lecturarea acestui volum consistent, în care toate poemele sunt ireproșabile, mă încercă un sentiment dezolant, ceva similar unei singurătăți ireversibile: suntem pe cale de a deveni una dintre națiunile care pur și simplu nu mai au mari poeți. Mă gândesc la nume fabuloase ale unei generații dispărute în ultimii ani: Marin Sorescu, Petre Stoica, Ioanid Romanescu ș.a. Iată de ce, când dau peste scriitorii de talia lui Nicolae Cabel, categoric, un mare poet, am strania senzație că mă aflu la poarta unei rezervații literare naționale în care cei mai reprezentativi poeți ai momentului se retrag de bună voie și nesiliți de nimeni ! O poezie în care inima și mintea devin un tot: **inima moralia!**

CONSO-VOCALE

Al doilea volum de versuri al lui Nicolae Cabel, apărut în același timp cu primul, are un titlu cu trimitere directă la zona riguroasă a livrescului „alte poeme” însemnând, în cazul de față, ispita ludicului asupra unui poet uns cu toate experimentele literaturii universale. Cine-l cunoaște cât de cât pe autorul acestor poezii, firea sa discretă, silențioasă și protocolară, prezența rară și diafană la diverse festinuri literare, nu are cum să nu rămână surprins de temperamentul vulcanic(!), dar bine strunit, al acestui poet ieșit cu pași mărunți din contingent. Ciclul „alfasonete” îmi amintește de un celebru violonist buzoian, „nea Vișan”, care, la o petrecere cu ștaif, după ce a rămas într-o singură coardă la vioară, imitând la perfecție „Ciocârlia” naiului lui Gheorghe Zamfir, a continuat să cânte cu calm și dexteritatea unui veritabil magician. Fiii săi, Florin și Sile, sunt plecați de 25 de ani în Franța, unde continuă tradiția familiei, trăind din această nobilă activitate artistică. Citind poemele lui Nicolae Cabel am percepția unui foșnet al cuvintelor. Unul îngeresc, de orgă bisericască acordată de respirația acestora. Fiecărei litere a alfabetului îi este dedicată câte un superb „alfasonet”. Lucid și ludic, poetul evită cu șarm cascadoriile lirice, debordând în coordonate deontologice ireproșabil controlate. Trei cicluri a câte trei rânduri de sonete pe note **conso-vocale** (nu găsesc alt termen) ale alfabetului, de la A la Z : „canzone”, „per/siflante” și „alfasonete”. Un spectacol rarisim al supleței limbii române, de la straturi arhaice până la postmodernism. Citez la întâmplare: „*o belladonna-n basm cu-n beduin - /binom în barcă, lângă baiaderă;/un brusture, brigandul babuin/l-a brevetat bufon la butonieră.../bocește buburuza-n busculadă - /blestem bălai pe-un baobab bastard,/banală, deci, în blinda ei bravadă,/cu breb spre bazileusul bavard.../batracian balsam bizantin/e bahicul băieș în baleiaj,/benedictinul bonus – burg blajin.../sub baldachin e beznă-badinaj/și-n balansoar chiar blondul balerin/în cel*

*budoar, cu brumă-n bastingaj... ” („B”, pag. 207). „Nu mă îndoiesc de faptul că *Alfasonete și alte poeme* este o carte care ar fi pe placul lui *Nichita Stănescu*” - spune, în prefața cărții, Titus Vișeu.*

SE LEAGĂNĂ TIMPUL

După lectura celei de-a treia cărți a lui Nicolae Cabel („**cronos, pe balansoar...**”), îmi stăruie în gând imaginea unei curse de cai cu final netrucat. Îmi amintesc de multe debuturi ale generației sale - „promoția 70”, cum o numea Laurențiu Ulici - și cursa literară care a urmat, lungă de vreo cinci decenii. Neavând la dispoziție timp și spațiu suficient, mă rezum doar la a concluziona că Nicolae Cabel este unul dintre cei care - nu știu cum e mai bine zis, cailor sau jocheii? - au reușit să ajungă cu bine la potou, aceste ultime trei cărți fiind o spectaculoasă recuperare a unei distanțe care, consecință a multiplelor activități profesionale ale autorului, la un moment dat părea, zic eu, irecuperabilă. Într-un eseu, publicat în revista *Agonia*, în septembrie 2010, Petre Anghel afirmă că Generația 70, a fost „**o generație fără complexe**” care „**nu făcuse compromisuri iar „miza ei a fost strict literară**”. Sunt întru totul de acord cu distinsul eseist Petre Anghel. Din această generație au avut un start lansat Mircea Dinescu, Emil Brumaru, Șerban Foarță, Dorin Tudoran și alți câțiva urmași de: Dan Verona, Cornelia Maria Savu, George Almosnino, Ion Chiric, Paul Emanuel, George Maria Teodorescu, Aurel M. Buricea, Florea Burtan etc. Conștient de mrejele unui succes facil, evitând „publicitatea” făcută unora precum Dinescu și Brumaru, Nicolae Cabel și-a desăvârșit opera într-o autoizolare completă, astăzi „cămara” sa literară nefiind cu nimic mai săracă decât cele ale primului grup enumerat aici.

În „**cronos pe balansoar**”, grupaj care poartă și numele cărții, autorul își parcelează moșia literară astfel: „**ipoteză asupra unui vis**”, „**trimisul-cu solzii-de-timp**”, „**hanul, fără răscruce**” și „**Cuvinte cu geometrie variabilă**”. Un volum în care sunt etalate și libertățile versului alb, dominat de meditații elegiace. Poezia lui Nicolae Cabel e mult mai profundă și e ceva mai greu de disecat chiar și cu mijloacele unui critic literar profesionist, subsemnatul nefiind decât un cititor destul de cârcotaș și neocolit de prejudecăți. În final, reproduc un poem care își poate găsi loc în orice mare și obiectivă antologie a poeziei românești dintotdeauna, „**Asediul prin clopot**”: „*Cheamă pescarii marea să plătească.../clepsidra schiopătează nicăieri,/dar limpezim cu pietre altă mască,/iarba de val și podul de tăceri.../pescarii marea domolesc în cranii/ și dintre stele împresoară una,/înzăpezite-s clipele și stranii,/ecoul lor ne bântuie întruna.../Iun cerc ne bate tâmpla cu țărâna,/respiră drumul altul, uneori./tainic, jumătate, atârând de-o zână/și-n pescărușul negru-adesori...(pag. 85).*

A. MEMORIA CETĂȚII

Tudor CICU

„RĂTĂCIT PRINTRE MILIONARI” (SAU) PARABOLA OMULUI CU UN DRAM DE NOROC.

Cu cel de al VI-lea roman al său, intitulat „**Rătăcit printre milionari**”, apărut în 2014 la ed. Editgraph (170p.), scriitorul buzoian Dumitru Dănăilă, continuă linia scrierii romanelor cu tentă optimistă, fiindcă, dacă omul nu știe, în viață, până unde se poate întinde și cât țin granițele lui, atunci o mână de ajutor vine întotdeauna din bunătatea și căldura sufletească a naratorului, ce nu-și poate lăsa eroul la întâmplare, în furtuna vieții, pe mâna destinului trunchiat de semnele ce i-au dat ursitoarele la naștere. Optimismul scrierii lui Dumitru Dănăilă este o primă caracteristică. O a doua caracteristică a scrierii sale o constituie parabola, ca aură atotcuprinzătoare a omului care își dibuiește soarta pe cuprinsul celor narate în roman. Dacă în romanul său, „**Robul zarului**”, vorbeam despre o parabolă a omului aruncat de-a dura în viață, cu cel de al VI-lea roman suntem pe tărâmul omului născut cu un dram de noroc. Cuvintele nu-s întâmplătoare, deoarece ele sunt folosite de un personaj prins într-un plan secundar, o anume Cerasela (fosta soție a eroului din roman), care, sfîșiată de singurătatea în care s-a izolat de bună voie și lovită crunt de viața neîndurătoare, se destăinuie cu amărăciune, într-o scrisoare: „...credeam că e suficient să te rupi de tot și de toate și să începi o altă viață în altă lume, diferită de cea de la noi. Am aflat cu părere de rău că nu e suficient, îți trebuie și un dram de noroc”. Ca-n parabola aceea cu cei doi gemeni, cărora ursitoarele le profetesc lumi diferite: unuia minte cât cuprinde, să poată uimi lumea cu știința sa, celuilalt, doar un dram de noroc. Iubirea părinților se apleacă, cu precădere, atât în copilărie cât și mai târziu, asupra copilului născut cu toată înțelepciunea lumii, în vreme ce toate pornirile răutăcioase se răsfrâng asupra celui născut doar cu un dram de noroc, care iată minune, se strecura mai mereu întâmplărilor, rămânând (cum se spune în popor), mai totdeauna: basma curată. Asta până într-o zi, când viața i-a găsit sosind din lumea largă, din nou împreună, care cu câte o deasgă mai grea pe umeri, îndreptați către casă la părinții care îi așteptau cu dragoste. Prinzându-i înserarea, undeva, la un capăt de drum, ajunși fără puterea de a mai continua drumul, deși de casă îi mai despărțea un deal, o vale și iarăși un deal, au socotit că musai trebuiau să facă de-un popas peste noapte. Cel cu minte multă s-a dat de marginea drumului, pe-un petec de iarbă, spunând că acolo e mai nimerit să se culce peste noapte. Cel cu un dram de noroc, și-a trântit sacul în mijlocul drumului, spunând că nu mai are putere să facă măcar un pas, mai încolo sau mai înapoi. Peste noapte s-a întâmplat ca un rădvan tras de patru cai iuți și mânat de un slujbaș mai zurbagiu, să nimerească pe drumul acela, iar cailor zbiciți de curelele biciului să se sperie de mogâldeța trântită ca dracul, taman în mijlocul drumului și să o ia razant, mai către margine, astfel că roțile rădvanului au zdrobit, pentru totdeauna, țeasta celui culcat pe marginea drumului, pe acel

petec de iarbă. De un dram de noroc, în viață, are parte și eroul romanului lui Dumitru Dănăilă, care, făcând eforturi uriașe, abia reușește să încropească banii pentru călătoria mult visată în Franța, unde îl așteptau, visate de-o viață, muzeele Parisului: „Acolo îi zboară gândul mai ales, la muzee” (p. 31). Ajuns aici, părăsește chiar în prima seară, la sosire, camera hotelului stârnit de curiozitatea de a vedea Parisul în splendoarea nopții. Întâmplarea face, ca să devină singurul martor al unui „accident” de automobile care puteau fi fatale unuia prins între tablăria și mățaraia automobilului dacă nu s-ar fi intervenit la timp. Fără să stea pe gânduri, eroul nostru, un profesoraș pensionat proaspăt și cardiac pe deasupra, pe numele său, Tiberiu Bănuțu, face eforturi supraomenești să-l scoată pe cel care mai dă ceva semne de viață dintre fiarele contorsionate. Reușește cu prețul ajungerii sale într-un spital parizian de unde pare a nu-și mai aminti nimic din cele întâmplate. Reîntors în patrie, este vizitat de un avocat, Julien Bernard, care îl anunță că e salvatorul unui mare magnat francez ce se simte dator să-i răsplătească fapta cu o sumă fabuloasă de câteva milioane de dolari. „Tiberiu Bănuțu, milionar în euro! El, care abia a reușit să strângă, la bătrânețe, pe ultima sută de metri, bani pentru o excursie la Paris...” Intrat în posesia banilor, după multe ezitări, în viața lui Tiberiu Bănuțu apar primele schimbări: cu bune și rele. Printre cele bune, amintim achiziționarea unei vile și a unor mașini luxoase pentru cei doi copii, Ninel și Antoneta, apoi refacerea casei părințești transformată în conac, ajutorarea unor vecini amenințați cu evacuarea din imobil din cauza ratelor scadente, etc. Printre rele: patima fiului dând de bine, amenințând cu părăsirea căminului conjugal, boala fiicei, prăduirea casei de către hoții atrași ca muștele la miere, invidia vecinilor care încep să-l vorbească de rău, etc... „Teama sa că blestemul banului se va abate asupra membrilor familiei începe să se adevărească, deși nu e sigur că are vreo bază de real sintagma asta...” (p.139). Optimismul romancierului sare și-n ajutorul cititorului care ar dori să-l vadă pe profesorașul sexagenar, căsătorit cu mai tână profesora Iosefina Serescu. Cam asta, în mare, e acțiunea romanului despre lumea actuală a celor loviți de damblaua banului, a oamenilor care rămân, în cele din urmă, cu capul pe umeri, doar rătăciți printre milionari și nu sclavi ai înavușirii. Vigoarea stilistică și planurile ritmice ale narării, evenimentele care se succed ca de la sine, au capacitatea să emoționeze și să țină în priză cititorul. Tonul optimist al naratorului e benefic. Optimist, pentru că, de ce nu: omul care câștigă cinsti, care joacă cinsti și nu e orbit de puterea drăcească a banului, va fi apreciat așa cum se cuvine. Să mai amintim dragostea celui de lângă tine, salvarea care vine la timp și nu te lasă pradă Invidiei și Urii din mizeria umană care pândește Lumea la toate colțurile. Cu alte cuvinte, lași cartea deoparte și nu poți să spui decât: Doamne cât chin și timp i-a trebuit unui scriitor să scrie o carte, ca tu să o citești într-o seară și să o pui mai apoi, deoparte ca să uiți definitiv de ea! Și mi se pare nedrept, ca doar scriitorul să poarte pe umeri toate Judecățile de pe urmă...

B. PARODII ÎN OGLINDĂ

Lucian Blaga: **Gorunul**
(*originalul*)

În limpezi depărtări aud din pieptul unui turn
cum bate ca o inimă un clopot
și-n zvonuri dulci
îmi pare
că stropi de liniște îmi curg prin vine, nu de sânge.

Gorunule din margine de codru,
de ce mă-nvinge
cu aripi moi atâta pace
când zac în umbra ta
și mă dezmiierză cu frunza-ți jucăușă?

O, cine știe? - Poate că
din trunchiul tău îmi vor ciopli
nu peste mult sicriul,
și liniștea
ce voi gusta-o între scândurile lui
o simt pesemne de acum:
o simt cum frunza ta mi-o picură în suflet -
și mut
ascult cum crește-n trupul tău sicriul,
sicriul meu,
cu fiecare clipă care trece,
gorunule din margine de codru.

Salcâmul...

(*parodie după „Gorunul” de Lucian Blaga – de Tudor Cîcu*)

În limpezi depărtări de mare
Aud din portul de Anvers
Cum flacăra, de mine pusă-n zare
Cuprinde-ntregul univers.
Ca stropii de otravă ce tot curg
După topirea navelor din burg.
Salcâm-țaran din margine de țară
Eu am făcut din tine o vioară
De mi-au cântat „romanii” când eu visam deja
Cu blonda în jacuzi, la țărișoara mea
Ce tot mai praf se face
Acum în urma mea.
De-aceea eu sicriul nu-ți invoc
Și-arunc cu urna voastră peste foc.
Salcâmul din margine de codru,
Ascult cum crește-n trupul tău, sicriul de bonton
Celor din iadul vostru: Barroso, Merkel ori Gordon
Ce v-au turnat, ca regelui otravă
Și-o veșnică domnie (mie), ca pe tavă.
De-aceea nu strivesc corola unui sicriu de plumb
Că n-am băut cucută, doar whisky din porumb.

SCAUNELE LUI NEGRU-VOIDĂ

Ilie MĂNDRICEL

Realități multiseculare, însoțind viața satelor din preajmă la bine și la rău, așezările rupestre din triumghiul Aluniș – Nucu – Ruginoasa s-au impus încă de la începuturi conștiinței localnicilor, intrând ca prezențe de seamă în majoritatea producțiilor folclorice ale lor. Urme profunde depistăm în tradiția populară din vremea amenajării și funcționării lor ca lăcașuri de cult, adică dintr-o perioadă mare de timp, care începe aproximativ în secolul al IV-lea și se întinde până în zorii stătalității noastre, secolele al XIII-lea – al XIV-lea și apoi, cu un „timp de grație” în secolele al XVII-lea – al XVIII-lea, până la începutul secolului al XX-lea.

Povestirile și legendele locurilor se referă, între altele, la întemeierea satelor din zonă. Cele mai multe dintre legendele întemeierii se subsumează așa-zisei teorii a eroului eponim, derivând numele satului respectiv de la numele primului stăpân sau de la al întemeietorului. Procedul a fost observat și în denumirea lăcașurilor de cult, cărora li s-a dat fie numele locului în care au funcționat (Aluniș, Bădila, Fundătura, Găvanele, Trestieni, Valea Purcalului, Vornici), fie numele hramului (Bogoslov, Sf. Dumitru, Sf. Gheorghe, Profiru), fie cel al ctitorului sau întemeietorului, care a fost adesea și primul viețuitor al așezământului (Agaton, mănăstirea lui Cornilie, Poteca, Vintilă-Vodă).

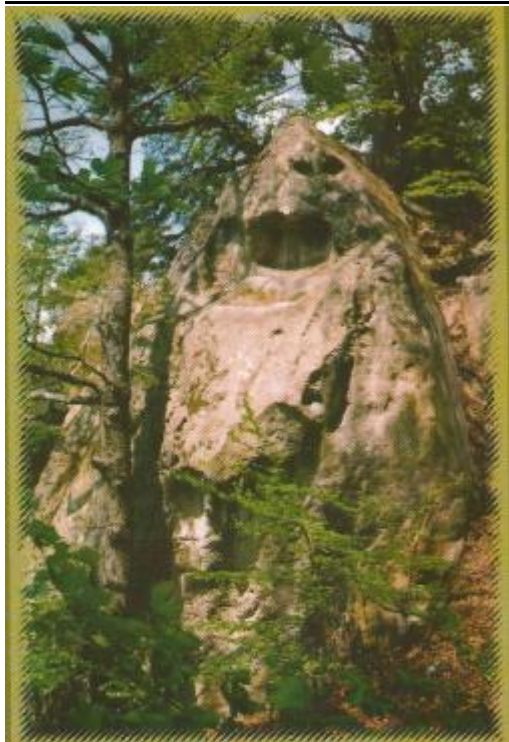
În mai toate satele Subcarpaților buzoieni este cunoscută legenda celor trei căpitani ai lui Negru-Vodă care, ajutându-l pe domnitor să-i alunge pe tătarii năvălitori, au primit ca răsplată din partea sa moșii întinse pe care s-au așezat și au întemeiat satele respective. Pe Valea Slănicului, căpitaniii legendarului descălecător Negru-Vodă au fost Manea, Beșliu și Lopată. Bătrânii de pe Valea Bălănesei îi numesc Go(i)dea, Braia și Bălan. În alte locuri ei sunt Colțea, Bălan și Goidea etc. Profesorul Constantin Gh. Dumitrescu a cules prin 1932 de la bătrânii satului Bozioru una din variantele legendei căpitaniilor lui Negru-Vodă și o redă într-un manuscris al său păstrat la Arhivele Naționale din Buzău. Personajele principale sunt acolo Goidea, Lopătărea și Bozianu. De la loc la loc, cei trei căpitani sunt alții, ba mai mult, parcă spre a împăca pe toată lumea, numărul lor este când trei, când șase, când nouă sau chiar doisprezece. Astfel, în 1980, personal am cules și am publicat o variantă a legendei care amintea nouă căpitani: Bălan, Beșliu, Bozianu, Brăescu, Colțea, Goidea, Lopătărea, Manea și Sibiescu, întemeietorii satelor Bălănești, Beșlii, Bozioru, Brăești, Colți, Goidești, Lopătari, Mănești și Sibiciu.

Cu privire la satele comunei Bozioru, bătrânii își mai povestesc și astăzi că Bozianu a avut patru băieți și două fete. Pe fete le-a căsătorit cu doi voinici de pe Valea Sibiciului – Spoială și Torcea, pe care i-a adus gineri în casă. După moartea tatălui, cei patru băieți, Băducu, Leu, Scăian și Văvălug, au hotărât să împartă moșia și le-au dat pe fete în vale, „în gura turcilor”. Ei s-au așezat la Buduile, Stâna Leului, Scăeni și Văvălugi. Spoială se stabilise la Bozioru de Sus, iar Torcea la Mucheni (deasupra satului Bozioru de Sus). Leu ar fi omorât un agă și, neputând plăti deșugubina, a căutat scăpare peste munți. Băducu a fost om sterp. Ca să poată trăi, cei din vale (Spoelești și Torcești) și-au făcut un drum al lor prin Fața Deasă – Plăișor – Cârștianu – Vârfu Boziorului. Spre a prinde de veste din timp despre năvala turcilor, ei – fiind cei mai expuși – aveau într-o coastă dinspre Ulmet un bordei de pândă permanentă, de unde supravegheau întreaga vale a Bălănesei. În același scop își tăiaseră o linie goală prin pădure (coridor), ca să poată vedea de la Vârful Boziorului spre Cocârceni și Bălănești.

Numele lui Negru-Vodă a rămas în satele din Subcarpații Buzăului nu doar în legende. Cu imaginație și justificare, el a fost dat de către localnici unor formațiuni stâncoase rezultate din acțiunea erozivă a agenților naturali asupra pietrei. La Ruginoasa (în comuna Brăești) și la Nucu (în comuna Bozioru) există „Scaunele lui Negru-Vodă”, iar la Aluniș (în comuna Colți) se găsește „Scaunul lui Dumnezeu”, fiecare dintre ele cu legenda lui. Obiectivul de la Ruginoasa se află chiar în fața fostei școli primare a satului și este cunoscut mai mult sub numele La Policiori, dat cu îndreptățire de localnici celor două polițe supraetajate în peretele nord-estic al unui pinten terminal al culmii Ghiociei, pe dreapta pârâului Pârscovel, la câteva zeci de metri înălțime, unde natura a dăltuit cele două terase de forma unor polițe. Scobiturile în peretele stâncos sunt dispuse una deasupra alteia și prezintă urme de locuire primitivă sub forma a numeroase incizii de semne, simboluri, litere, „desene” și alte figuri scrijelite pe stâncă. Majoritatea sunt amplasate pe podeaua terasei superioare. Unele sunt asemănătoare tăblițelor sumeriene. Cel puțin câteva dintre ele sunt identice celor de pe „piatra cu semne” de la Broșaru, din comuna Colți. La capătul terasei superioare există o lespede plată despre care se zice că a avut cândva formă de scaun.

Enigmatic și învăluit în mister este „Scaunul lui Dumnezeu” de la Colți. Se găsește deasupra bisericii de la Aluniș, în vârful stâncii, unde se întinde o mică suprafață plană. Pare a fi un unghi format de doi pereți ai unei dispărute construcții cu podeaua plată, dând impresia unui punct de supraveghere sau a unui platou ceremonial ori altar de jertfă (rugă). Perspectiva oferită de acest punct merită efortul de a te cățăra, străbătând cele 7 trepte care urcă săpate în stâncă până aici, adevărate trepte ale desăvârșirii și purificării, puntea de acces spre lumea inițiaților de altădată.

Impresionante sunt și Scaunele lui Negru-Vodă de lângă satul Nucu, din comuna Bozioru. Locul se află puțin mai sus de Fundul Peșterii, fosta bisericuță rupestră a fostului schit Profiru (de fapt, Sf. Porfirie), în fața Chiliei lui Dionisie Torcătorul și în imediata apropiere a Izvorului Tămăduirii și a bazinelor de captare pentru aducțiunea realizată în vederea alimentării cu apă potabilă a întregii comune Bozioru.

se află în spatele lor, pe „căciula” de Oblio a scaunelor.

Pe un perete aproape vertical, se disting trei șanțuri paralele, ca niște semicoloane. Stânca de deasupra lor seamănă cu o căciulă triunghiulară cu vârful spre cer. Aici, deasupra fiecăruia din șanțurile amintite, se găsește câte o scobitură ca un scaun, trei la număr în total, câte unul pentru fiecare mare căpitan. Deasupra lor, la mijloc, tronează „jilțul” domnesc, mai mare și mai impozant decât celelalte. Dacă pe sol, la nivelul șanțurilor colană, nu ar fi stat nimeni sau ar fi stat câte una, două sau trei căpetenii, atunci „scaunul” de judecată al lui Negru-Vodă ar fi cuprins, într-adevăr, trei, șase, nouă sau doisprezece căpitani.

După ce i-a îndemnat să se roage și să bea din Izvorul Tămăduirii, domnitorul a ținut primul „divan”. Le-a mulțumit vitejilor că „au mântuit Țara” de năvălitorii tătari, i-a răsplătit domnește pe fiecare cu moșia lui și i-a sfătuit cum să-și întemeieze familia și să-și așeze satul, le-a amintit care le vor fi pe viitor datoriile către Țara în primejdie și către domnie, le-a dat în grijă „pe vecie” potecile plaiurilor și „cordonul” munților cu salba lui de mănăstiri și schituri, i-a îndemnat să fie buni creștini și stăpâni milostivi, i-a poftit din nou la rugă, la închinăciune și la a gusta din apa tămăduitoare a izvorului, după care „i-a slobozit în pace”.

Astăzi orice cale de acces spre Scaunele lui Negru-Vodă a dispărut. Ca să guști satisfacția de a te așeza în ele, spre a-ți lăsa trupul, mintea și sufletul să se îmbete de aer curat și tare, de legendă și de istorie, este obligatoriu să te folosești de frânghie ca să poți trece de la Peștera Mică, ce

VARĂ LA BĂDILA

Elena STROE-OTAVĂ

Sub teii umbroși ninge polen auriu,
Parfumul inundă amiaza arzătoare a verii,
Umbre și lumini printre frunzele mișcate în adiere de vânt
Și cer senin presărat cu scame de nori alburii,
Pace și liniște în cer și pe pământ!...

Dar, brusc, izbucnește tariful
Și lăutarul răgușit cheamă lumea la petrecere,
În sunet strident de manele și urări de nuntă,
Spulberând orice gând în cioburi sclipitoare!...

Urechile nu mai percep zgomotele și lălăielile...
În părul văratic, fluieră un grangur galben.
Învârte cântecul în volute de vals și-i răspunde
Un grangur din nuc și altul din cireș.
De unde o fi apărut și privighetoarea?
Acompaniată de greieri, lăcuste și granguri, începe aria-
Știam că ea cântă numai seara și în zori!...

Întind brațele și vin să se așeze,
Pe unul grangurul și pe celălalt privighetoarea.
Tresar și plâng de fericirea clipei sublime.
Ce mă fac eu, când voi mă veți părăsi
Cu tot cu frumusețe și cântec?
Nu plânge, rămâi cu amintirea noastră
Și încearcă să cânti și tu. Să cânti!

TRISTEȚEA ÎNGERULUI MEU

Elena VOICULESCU

Firave-s gândurile mele,
Plăpânde-n fața nemuririi mele,
Păgâne-s zâmbetele mele,
Și lacrimile mele,
Și bietele-mi cuvinte.

Ale mele toate-s moarte,
Și lacrimile și zâmbetele,
Și suflul pățimaș al învierii.

Un înger am și-acela-i dus,
La sapă-n lanurile vieții,
Pășește trist cu aripile moi,
Pierit în gânduri și-n uitare.

Pe mine m-a uitat
În lacrimile mele,
În nemurirea mea târzie.

Pierit sunt eu,
Pierit e el,
Pieriți suntem cu toții,
În moartea învierii noastre !

„**AVENTURILE LUI BOBIȚĂ CINEASTUL**”
un fel de primă inițiere în cea de-a șaptea artă
carte pentru copii și tineret, autor Maria Mânzală

Ioan C. ȘTEFAN

Personajul Bobiță, din cartea „*Aventurile lui Bobiță cineastul*”, care se autodefinește astfel: *Bobiță cineastul mă numesc/ cu povești vin să vă fericesc/m-am gândit să îndrăznesc/tot să vă destăinuiesc/ despre clipele în care/ am plecat/ cu drag, prima oară/ și am îmbrățișat,/ aparatul de filmat,/ la cineclub, la palat, în ciuda numelui său, se maturizează și manifestă dragoste și interes pentru cinematografie - preocupare a autoarei, cunoscătoare a tuturor tainelor acestei arte - mergând să-și perfecționeze îndemânarea la palatul copiilor, la cineclubul Iris, unde, cu ajutorul camerei de luat vederi zărește lumea într-un mod miraculos, transformând realitatea în fantezie. Ne ia de mână pentru a ne ghida pe firul călătoriilor sale către o limpezire a fenomenului cinematografic, către un spațiu de vis în care, cu ajutorul mijloacelor moderne de comunicare, putem plăsmui minunate povești populate de personajele din visele noastre.*

Textele din această carte decurg frumos, ca un izvor de munte, după caracteristicile comunicării: instructive sau *afective*. Întâlnim aici împletiri emoționale între elementele naturii și oameni, între toate cele existente pe Terra văzute cu ajutorul noutăților din spațiul audio-video, omniprezente, pe care autoarea ni le explică în finalul cărții într-un „Dicționar cinematografic”.

O îmbinare armonioasă de narațiuni și versuri, de desene și culori, de cuvinte artistice și sentimente sincere – adică, minunate legături, chiar model, menite, aș spune, de a depăși cadrul bazelor tradiționale, cu elemente arhaice, trecând la o comunicare superioară; călătoriile fantastice sunt asemănătoare, dar cu ajutorul unor elemente tehnice moderne. Autoarea face pași hotărâți în artă, apropiindu-se convingător de sufletul copiilor, din unghiuri diferite de vedere, abordând cu dibăcie și tact pedagogic o varietate de teme, făcând din această carte, care se adaugă la cele zece volume semnate anterior, argumentul convingător îndreptățindu-mă să cred că și-a deschis drumul spre profesionalizare, adică, spre o continuitate în scris, activă și eficientă.

Maria Mânzală sfințește cărțile sale cu o putere dătătoare de zbor, cu o energie întemeietoare. Prin vocile personajelor autoarea luminează traiectorii spre vârfurile unei cariere, ajutându-i pe cititori să înțeleagă mai bine și să folosească eficient, chiar cu o mare putere de sensibilizare, filmul ca joc, artă, industrie sau carieră: *Regizorul de lumini se ridică pe loc/ - Voi să știți că eu nu mă joc,/ cu exonometrul care măsoară/ lumina din aerul ce ne înconjoară/ eu determin valorile de lumină/ să avem imaginea, clară și fină.*

Oriunde își îndreaptă privirea, țara copilăriei e prezentă, o țară a inocenței plină de pagini de mister, de emoții, de vise și speranțe.

E uimitor cum autoarea reușește să-l convingă pe Bobiță să-i adune pe copiii obișnuiți să construiască, pe plajă, castele supraetajate de nisip, din elemente simple, pentru a face acum un edificiu superb unde pot să sporească speranțele încă vii, visele încă nevisate, cuvintele nescrise și necitite, gândurile nerostite, gesturile neduse la capăt.

Autoarea are un stil aparte, creează imagini venite parcă de sub penelul unui neîntrecut pictor, stil format în cei aproape patruzeci de ani de catedră. Crâmpeie de aventuri existențiale în care nota personală e dată de harul autoarei de a selecta ineditul, neprevăzutul și a transforma banalul în minunate povești de viață, în asemenea măsură încât te fac să-i împărtășești aceste stări de grație și să te cufunzi în ele cu voluptate, până

aproape de identificare. Aceasta este Maria Mânzală, care, jucându-se iscusit de-a filmul, dă o nouă ocazie celor mici, cu rădăcinile în realitatea aceasta sufocată de o adevărată avalanșă a tehnologiei, care nu mai lasă timp și nici spațiu pentru visare, să înlocuiască jocurile încărcate de violență, timpul nelimitat consumat pe internet, facebook, chat, cu modernele camere de filmat menite să scrie cu ajutorul luminii, să consemneze și să trimită în arhive, frumoasele lor jocuri de altădată: șotronul, desene pe asfalt-fanteziile lor scrijelite, altădată, pe asfalt creta frumos colorată, săritura în sac, câte și mai câte.

Autoarea nu calcă pe cărări bătătorite, ea creează ținuturi virgine, necercetate încă de micii temerari. Reușește, fără îndoială, pentru că sutele de filme create alături de copii au ajutat-o să-și fixeze repere profesionale menite să-i înlesnească exprimarea ideilor cât se poate de clar și atractiv. Se mișcă lejer printre cuvinte. După o viață de scris scenarii, nici nu s-ar putea altfel.

Ilustrată inspirat de autoare, într-o revărsare de nuanțe și detalii cu personaje construite după rigori numai de Bobiță știute, magician care își cunoaște foarte bine meseria, cartea de față îi va încuraja pe copii să recunoască și să aprecieze multele daruri pe care filmul, cea de-a șaptea artă, ni le oferă.

Munca de o viață la catedra de cinema, iubirea necondiționată a copiilor, puțină magie, iată o rețetă de succes pentru o carte frumoasă adusă în casele și-n sufletele celor mici, care, sper, să fie apreciată de critici și mai ales de cititori.

ORAȘUL

Titina Nica TENE

Când aveam 11 ani, am pornit spre oraș cu nenea, cum îi spuneam fratelui mai mare. Nu era autobuz până la Drăgășani, așa că am pornit, pe jos, peste câmpuri, dealuri și prin păduri, cu noaptea în cap. Erau 30 de kilometri de mers. Nu-mi păsa de distanță. Eram fericită că am să văd și eu cum arată un oraș.

Am trecut pe la fântâna din Milovanu, pe unde umblam cu vitele, și am băut apă rece. Pădurea ne-a primit cu crengile până la pământ și cu flori multe și colorate. Păsările cântau în toate limbile. Ciupercile erau peste tot. Unele se numeau “văcăruș” și se mâncau crude. Apoi am căutat cuiburile cu “bureți de bubă”. Aveam niște pălării umplute cu suc negru de parcă era miere. Făceam popasuri scurte, mâncam ciuperci și ascultam ciripitul păsărilor. Eu nu prea aveam răbdare, vroiam să ajung cât mai repede la oraș. Mi se părea un miracol. Când am ajuns, nenea mi-a dat o piatră în gură, a zis că așa e bine. Pe mine mă cam incomoda, dar nu am zis nimic. Am pus mâna pe asfaltul ca sticla. Ardea dacă puneai pe el piciorul gol. Era o zi de iulie și soarele își trimitea săgețile încinse peste oraș. Mi-a arătat școala cu ceas unde învăța el. Priveam spre ea în sus și parcă îmi venea amețală. Am văzut și școala viticolă. Ce înalte erau! Apoi ne-am dus la restaurant, unde am mâncat friptură pe cartofi și am băut bere. Eu nu mai văzusem bere. Fratele meu mi-a zis să beau că berea îngrașă. Atâta mi-a trebuit. Eu, care sufeream că eram slabă, de nevoie, am băut-o pe nerăsuflăte crezând că mă îngraș pe loc. Apoi am mers să vedem trenul. Nu mai văzusem cum arată un tren. Puncte negre treceau, cu vâjâit puternic, prin fața ochilor. Eu nu mai vedeam nimic din cauza berii. Când fratele m-a întrebat dacă am văzut trenul, eu i-am răspuns că nu prea l-am văzut pentru că sunt amețită, cred că am început să mă îngraș. El a râs și mi-a spus că nu mă îngraș așa pe loc, ci numai dacă beau pe fiecare zi câte un pahar de bere. Dar eu nu aveam de unde să beau în satul uitat de lume, Ușurei, și mai târziu am înțeles că nu era bine să beau bere chiar de la această vârstă, că are totuși alcool.

Apoi am mers la film. Nu mai văzusem un film. Acasă nu aveam radio, iar de televizor nu putea fi vorba. Am intrat în sala mare cu multe scaune. Ne-am așezat pe câte un scaun unul lângă altul. Fratele m-a atenționat că pe perete o să apară oameni care vorbesc și o să văd munți, câmpii și ape. Abia așteptam să înceapă filmul. Deodată sala rămâne în întuneric. Pe perete apare un om cu un cuțit în mână care vine, ca fulgerul, spre sală. Am crezut că mă taie și am fugit, ca glonțul, afară din sală. Fratele a venit după mine.

- Ce ai dragă, de ce ai fugit?

- Nu văzuși că era să ne taie ăla cu cuțitul?! Nu vreau să mai văd filme în viața mea. Du-mă acasă!

Am plecat încet prin oraș pe drumul ce ducea spre casă. Vitrinele erau încărcate cu lucruri pe care eu nu le mai văzusem. Erau păpuși adevărate. Am cumpărat bomboane pentru frații mai mici de la Alimentara ”Jiu”, puse de vânzătoare într-o hârtie groasă. Maro și unsuroasă. Acum simțeam mai mult oboseala drumului. Mai aveam vreo zece kilometri până în sat și soarele se lăsase spre asfințit. Umbrele noastre singuratice se prelingeau peste câmpuri. Păsările se duceau la culcare. Măream pasul ca să nu ne apuce noaptea. Când am ajuns, se înnoptase de-a binelea. Am dormit tun, cu mulțumirea și dezamăgirea în suflet.

PREDICAT

Passionaria STOICESCU

Plouă...
Acest verb impersonal mă jignește
pentru imprecizia lui
pentru lașitate
pentru lipsa de culoare...

Nu-și asumă nimeni ploaia
ca atâtea altele -
n-are nimeni chef să schimbe ceva
și poate nici putere...

Dar iată și ruptura de lumină –
pe lângă că plouă
mai și fulgeră...
Nimeni nu-și asumă vreo vină!

Ea?
Tu?
El?
Care?
Umede și moi sunt impersonalele în mișcare
ca de exemplu această rece noapte de mai
în care singurătatea mă scie,
mă spânzură calm de funiile
subiectului „ploaie”
al cărui predicat sunt
măcar pe hârtie!

MOTIV

Eliza ARTENE

Aș vrea să fiu pasăre
Să-ți pot cunoaște graiul
Și să te chem, străine!
Aș vrea să fiu un gând
Să-ți pot cunoaște plânsul,
Și să mă chemi, străine!
Aș vrea să existăm
De dragul timpului trecut.

CUNUNA DE FLĂCĂRI

Mocnește-n adânc
va răbufni curând
ne pândim reciproc
eu îi smulg o zi
ea îmi smulge un an
eu îi smulg o carte
ea îmi smulge iadul din rădăcini
cu tot cu inimă
învățându-mă bucuria spaimei.

DUMNEZEU DĂ CU CUȚITUL

Constantin PREDA

dumnezeu dă cu cuțitul
macului în miez de vară
dumnezeu bea asfințitul
în cămașa de seară
dumnezeu dă cu șuriul
macului în miez de vară
dumnezeu bea tot târziul
orb și cântă la chitară
dumnezeu dă cu jungherul
macului în miez de vară
dumnezeu coboară cerul
ca pe fumul de țigară
dumnezeu dă cu pumnalul
macului în miez de vară
dumnezeu înhamă calul
pune luna în ciubară

DEBUT

ALTĂ REALITATE

Gabriela SOMOIAG

Clape de pian se-aud spre nemurire,
Un cântec surd răsună-ndepărtat,
Deschid și calea către fericire
Și sufletul în slăvi s-a descuiat.

Uitându-te ca și-o lumină moartă
La ceea ce a fost și va veni,
Simți cum ți-a luat și sufletul deodată,
Iar trupul tău tăcut încremeni.

Natura-nchină această dimensiune
Fără de timp, de cuget și dureri
Lumii natale...și în față-ți pune
Potir de lacrimi, vase de plăceri.

Ești capturat și salvat totodată,
Întemnițat și liber călător,
Pur călător pe apa cea curată
A firii, tu pășești încrezător.

În juru-ți mari pereți se-nalță,
Te-nchid în mijloc ca pe-un prizonier,
Pășești pe apă ca pe-un fir de ață
Și brusc picioarele devin de fier.

O lume transparentă te-nconjoară,
Nu mai respiri și poți doar să gândești.
O picătură mare te omoară,
Acea-n care tu sălășluiești.

Căci plouă, cerul se deschide
Și-un pic de apă te împrejmuiește,
Ușa divină ție îți închide
Și-un fir de iarbă-n urmă-nceț îți crește.

LA MORMÂNT

IJI

Cu pași tăcuți, șovăitori,
Cu inima de plumb în mine,
Cu sufletul plin de fiori
Vin, mamă, pe la tine,
Să-ți spun ce singuri ne simțim
Eu și sora mea bătrână,
Și cât de mult te mai dorim
Măicuța noastră bună...
Te-ai stins ca pala unui vânt
Și te-ai topit în neființă
Tu, care-aveai un suflet sfânt
Și-o mare umilință.

Ți-aduci aminte cum veneai
Pe jos, la mine-n Bozioru?
Și niciodată nu-mi spuneai
Cât te durea piciorul...

Și pe la fiică te duceai
Pe jos, la Berca, la Grăjdana
Și nici ei, mamă, nu-i spuneai
Ce mult te doare rana...

Mi-aduc aminte cât răbdai
Păstrând în sân un colț de pâine
Ca tu, tot nouă să ni-l dai,
S-ajungem până „mâine”.

În fața crucii plâng tăcut,
Mă zbat și mi-e rușine
Că n-am putut să te ajut
S-o duci și tu mai bine...

Dar sper să ne-ntâlnim curând
În lumea ta, poate mai bună;
Mă rog cu sora mea, plângând,
Să fim iar împreună...

SPERANȚA

(fragment din romanul cu același nume, în curs de apariție)

Gheorghe POSTELNICU

Fata i-a scris fratelui său în armată: „Salut! Ce mai faci, jocheraș? Eu sunt în practică. Am un diriginte nou, Bușneric, dacă ai auzit de el. E foarte al dracului. Cred totuși că o duc mai bine decât tine, chiar cu drăcia asta de diriginte. Ca să te oftic, află că a fost în Brăila o formație de hard-rock ca lumea. Dacă ai fi fost acasă, mergeai și tu, nu-i așa? Cum e acolo? Gagici în prostie, distracții, băutură, nu? Vezi de vreun coleg mai mișto, știi că mă interesează! Poate nu sunt toți urâți. Te pomenești că tu ești cel mai frumos dintre ei.” Scrisoare de la băiat (27-IX): „Despre lene și comoditate într-o școală militară, nu poate fi vorba. Orice activitate se încadrează într-un număr de minute din program. Dacă nu execuți întocmai și la timp, te taie de la studiu și de la pauze. Mamă, tată și soră, aflați că am început școala militară de maiștri de marină cu nota 10. Sunt curios cum o voi termina. Nu vă faceți griji în privința mea cu rămânerea în armată. Am pornit pe drumul ăsta, pe ăsta merg. Nu vă mai lăsați influențați de alții. Îmi place și gata. Am și momente de amărăciune și de dor după civilie, când bagă ăștia muzică și îmi vin în minte bairamuri și golăneală cu prietenii în oraș. Contează foarte mult clasa din care faci parte. Eu sunt coleg numai cu zănatici. Râd de mă stric de ei. Când am făcut bucătărie, ziceai că e șezătoare. Curățam cartofi și cântam ca la nuntă. Soro, să vezi ce jocheraș îți trag eu ție. Să nu-mi mai spui așa, că te trag de urechi. Mă bucur mult că ai un diriginte al dracului. Să trăiască și să scoată untul din voi.”

Am primit mai multe scrisori de la băiat. În ultima ne invită să luăm parte la depunerea jurământului militar. Pentru acest eveniment important învață cântece ostășești. I-am scris și eu câteva din memorie, ca să-l ajut. Fata i-a scris că a fost la concertul formației Metrock. „Să vezi ce afiș mișto și-au tras. Să nu mă mai ameninți cu urechile. Lasă că vin eu la tine la jurământ! Colega mea Cerasela de la dansuri s-a transferat la Liceul de artă din Cluj. A avut pile mari. Doamna Cursaru mi-a zis și mie că, după ce termin liceul, mă bagă la Fantasio și mă dă pe mâna lui Oleg Danovski. Am devenit mai optimistă în privința viitorului meu. În curând vine televiziunea să ne filmeze pentru Album duminical.” Băiatul mi-a trimis marșul școlii și alte cântece marinărești. Îi dedic și eu câteva versuri: „În zidul apărării / O să-mi dai de urmă, odată / În tranșeu sau cazemată / Când nemiloasa briza mării / Și cu crivățul te bat / Nu cazi pradă disperării / Fruntea sus și fii bărbat”. Băiatul scrie că se aștepta să fie mai greu la armată. Dacă îl va supăra sinuzita, se va învărti de niște scutiri. Crede că și-ar fi făcut de cap, dacă ar fi fost la trupă. Face scrisorile în timpul orelor de studiu, dar cu fereală, ca să nu-l dea afară din clasă. Ne invită la jurământ: „Țineți minte data, bibanilor: 16 octombrie 1983, ora 8:30.” În josul paginii a desenat o ancoră. Cu gândul la el am mai scris și eu versuri despre armată. Pe 10 octombrie am scos abonament și am plecat acasă. Am băut o țuică cu Eta, s-a pilit și mi-a făcut declarații de dragoste. Fata s-a enervat. Vede un film cu balet și o deranjau comentariile mamă-sii. Am plecat împreună la Constanța. În timpul ceremonialului am fost emoționat până la lacrimi. Am făcut cunoștință cu comandantul lui, un locotenent care a sărutat mâna Etei și a fetei. Elevii au intrat la masa festivă, iar părinții am urmărit un film cu activitatea unui vas de război, care a pus-o pe gânduri pe Eta. Băiatul a fost învoit în oraș. Am vizitat împreună Muzeul de istorie a marinei. Ne-am întors la Brăila fericiți. Am văzut fotografia lui Nicu dărlăul în coperta portofelului ei și am întreat-o de ce l-a pus pe prost acolo. Pentru că și-a amintit de trecut. Pe 22 octombrie am fost la Ianca să mă interesez de serviciu. Aș avea șanse de transfer, dar nu îmi asigură salariul, fiind în comun cu sondorii care nu își fac planul niciodată. Eta se simte cam rău. Vreau să trăiască mult, cât să mă pot răzbuna prin părăsire definitivă. Mă invită Cici în oraș. Bem o votcă, bem două. Îi istorisesc viața mea. Mă întreabă de ce nu mai pot să-mi satisfac soția. Asta era varianta ei, ca să-și scuze aventurile. I-am spus adevărul. I-a tras o înjurătură. Auzise că aș fi sulfurat. M-am întors acasă târziu. Eta mi-a făcut scene de gelozie. Fiind în formă, am scris un marș de 25 de versuri. L-am trimis băiatului, împreună cu adresa unor fete de la fabrică. Dacă găsesc scrisorile lor acasă, le voi transcrie în jurnal. Eta îi scrie și ea băiatului și îl roagă să se comporte frumos cu comandantii, dar și cu colegii, să se abțină și să nu sară la bătaie. „Dacă ți-e frig la câmp, pune-ți fesul pe cap. Să-l ai mereu în buzunar. Tată-tu vrea să se mute cu serviciul la schela de foraj Ianca. Încă o trăsnăie de-a lui. Toată viața a plecat de colo-colo ca țiganul cu cortul. Parcă nu trăiește cu picioarele pe pământ. Fericirea mea sunteți voi, cu care mă mândresc.”

Băiatul ne-a scris despre drama cu militarii care s-au înecat. „Ce să le faci, dacă sunt proști. Nu știu să bea. Eu știu când trebuie să beau și cât să beau.” Pe 29 octombrie am ajutat o fată accidentată să coboare în Brăila și să ajungă la Lacul Sărat. A vrut să-mi plătească, dar am refuzat. Am primit un litru de vin. Mi-am scotocit mintea și am scris băiatului trei marșuri: „Sunt în haina militară”, „Goarna când răsună-n zori” și „Sunt grănicer de strajă la hotare”. Când vine în permisie, îl învăț și melodiile. Scriu versuri și pentru Eta, de bucurie că s-a întors la mine: „Eu îți zic acum Eta: / Înapoi bine-ai venit! / Ai plecat ca o cometă / Și te-ntorci meteorit” (02-XI). Cumnatul Ștefan, aflat la muncă în străinătate, scrie că muncește din greu acolo. Se luptă cu dorul de casă și cu lipsurile. E de părere că „nu se mai merită să suferi în

străinătate”. Eu nu știu din ce motive, nu prea mai țin pasul cu colegii din atelier. Ei cred că fac ciubucuri și neglijez planul. Când m-am întors dimineața la cămin, m-a oprit miliția pe stradă și mi-a luat datele de pe buletin. Au rămas cu impresia că sunt un bișnițar, poate și din cauza hainelor. Paulina m-a rugat să-i fac niște andrele și s-o girez. Nu pot, l-am girat pe maestrul. Strungărița a venit lângă mine și mi-a zâmbit amical. Pe 5 noiembrie am venit acasă. Eta era în bucătărie, fata la repetiție. Eta mi-a spus s-o trag, ca să aibă pretext să mă pipăie. Cunoșteam procedeul ei și am refuzat-o. Nu vreau să se învețe cu nărav. După ce a plecat fata la școală, a reluat acțiunea. M-am gândit să-i arăt cartea porno și să-i propun niște figuri. Avem o oră de paradis, după care ne-am contrazis și ne-am luat la bătaie pe chestia cu instalarea telefonului. Eu mă opun categoric, știind cât e de costisitor. Fata îi ține parte. Eu n-am pantofi în picioare și lor le trebuie telefon în casă. Duminică am văzut fata noastră cu echipa de dansuri la televizor. La fabrică, Paulina mă copleșește cu atenții, pentru faptul că are nevoie de un arc la aragaz, de andrele și de fâraș. I-am reproșat că toată vara m-a ținut în șah cu plimbările și cu plaja. Îmi promite pentru vara viitoare. Sunt supărat și scriu două versuri în amintirea fratelui pierdut, Andrei: „N-o să te uităm niciodată / Tu ne-ai fost frate și tată” (5-XI). Cerasela Porumb din Cluj, profilul coregrafie, îi scrie des băiatului meu și semnează „Miliția” sau cu nume de băiat. E isteță foc. Eta îi scrie și ea. I se adresează cu Luș, Țuțu, Țuțșor, Floricică. Dragoste de mamă.

PĂRNOD A TRĂIT DESTUL

Pârnod a trăit destul ? se întreba el cu câteva ore înainte de plecarea din capelă.

Se dusese să-l privegheze. A stat singur în capela cu patru locuri, toate ocupate...

Pârnod părea că doarme, avea un chip senin, nici-o grimasă, era frumos, cum auzea câte o bătrâna „ce mort frumos, maică!”

În liniștea adâncă a capelei timpul se oprise, cei patru locatari vremelnici luau contact cu liniștea veșniciei...El aluneca ușor în filozofia vieții... Auzea ecoul cuvintelor rostite de Pârnod, simțea acut senzația de viață în comparație cu moartea care adunase în această zi frumoasă din mai, închidea ochii și retează întunericul pe care îl cuprinde înăuntrul lor și care părea că-i lipește genele de globul ocular. Făcu un efort și deschise ochii, imaginea celor patru coșciuge îi strecura un fior ca și cum ar fi alunecat pe spate un țurțur de gheață, senzație bine știută din copilărie, asta era una dintre glumele proaste pe care le făceau copiii. Radu ar fi vrut să se miște, să se apropie de fiecare coșciug, dar încremeni și simți că cineva, o forță necunoscută îl lipise de coșciugul în care parcă dormea Pârnod. Cuvintele viață, moarte, ființă zburau în jurul lui ca liliecii eliberați de un coleg de clasă la o oră când era prin anul trei la liceu. Vocea profesoarei, cuvântul țise pe care îl striga îngrozită îl trezi la realitate. A urmat vocea sonoră a profesorului de română. El auzi clar:

- Astăzi vom învăța pronumele nimeni și nimic. Încet se încheagau propoziții, definiții, cu nimeni și nimic, un text absurd care îl tulbură pe Radu profund.

Nimeni,... nimic... stătea încremenit, departe de sensul vieții și al luminii, auzea cuvinte, rupturi de materie dintr-un text care căpăta forma necunoscutului îndeajuns până acum, un cuvânt. Moartea.

Era exact în locul și momentul cel mai potrivit să întrezărească sensul adânc al tăcerii ca materie, îi rezonau în memorie nenumăratele și inutilele luări de cuvânt pe la ședințe, chiar unele certuri cu Pârnod care din doua trei replici te numea prost. Ce dacă ai învățat pedagogie, ești prost, nu înțelegi nimic. Cuvintele de demult erau acum cărămizile din care era construită capela, bolțile unor locuri de veci, totul devenise un text fără pauze, o aglomerare de cărămizi, temporar organizate aici pentru a intra în veșnicie. Și-a amintit câteva cuvinte dintr-un poem pe care îl scrisese de curând, „mă întorceam să fac din cuvinte prici de scurgere pentru lacrimi”, a simțit o căldură neobișnuită care l-a luminat din interior, a dat acolo de un sentiment copleșitor, era cuvântul dragoste de tatăl care te-a ținut aproape de el, a simțit o imensă bucurie, că Dumnezeu i-l dăruise pe Pârnod, s-a apropiat de frunte, a sprijinit-o de a lui, a rămas așa într-o îndelungă uitare de sine, până ce mama Violetei Lazăr, mama celei din coșciugul vecin l-a scuturat ușor de umeri.

- Ce faceți domnule, ați adormit?

El a pus instinctiv mâna pe fruntea tatălui, se încălzise și a avut o clipă senzația că bătrânul a clipit din ochi și a respirat adânc...

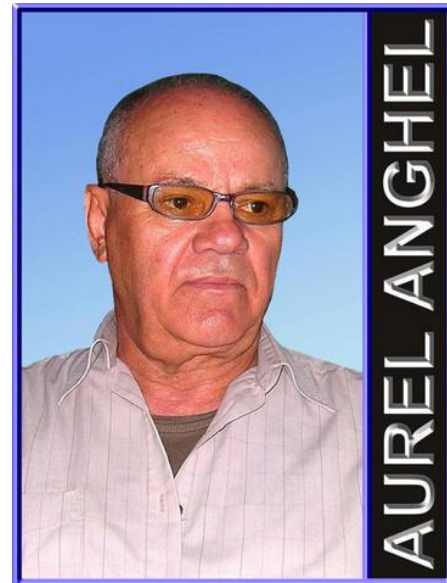
La ceilalți vecini de capelă, Tenchiu Gheorghe, născut în anul 1924 și la Stănescu Gabriela în anul 1965, nu venise încă nimeni, când în ușă au apărut pe rând celelalte rude și cunoștințe.

- Gata, tată plec, gata, până aici mi-a fost auzea clar în adâncul ființei vocea lui Pârnod care știa să cânte, să suduie, să mângâie și să înjure cu o forță fără egal, tot ce lăsase Dumnezeu în jurul lui ca lume de oameni, de viețuitoare, de cuvinte, fiecare cu sensul pe care îl deslușea cu un farmec doar de el cunoscut și inventat.

Își aminti cum vorbea cu vițelul abia fătat, cum suduia un cocoș căruia îi căzuse pe o găină care mai avea doar câțiva fulgi pe aripi, cum intra între cai și vorbea cu ei, parcă, mai frumos decât cu copiii lui.

- Dă-te în p. mă-ti mai la o parte, uită-te și tu la Picia, ăsta cum știe, ție îți stă gândul numai la iepe, poate rămâi fără coaie, acum îl chem pe Mărculescu de la Colilia să te scobească. Șoimu își încorda trupul frumos de armăsar răsfățat și-i făcea loc să ajungă la iesle, să adune ogrinji. Copilul iubea și el caii îi crescuse de când erau mânji, stătea atent ca la școală, când explica Mihăilescu lecția despre Originea vieții. Lecția lui Pârnod era o lecție adevărată, era o lecție care intră în toate mădularele și poți să ajungi academician, că tot țăran rămâi și când te scuturi de bruma de știință pe care ai acumulat-o, tot acolo îți rămâne sufletul.

El își mai aminti cum reușise Pârnod să nu se mai teamă de niciun câine. Pe ulița lui, Dulău, Zamfirache avea un câine mare, de culoare neagră, un câine rău, care nu lătra, te pândea și după ce trecea ieșea pe sub poartă, se repezea la picior și te mușca. Copiii le era așa de frică, nimeni nu trecea pe lângă gardul lui Zamfirache, mergeau cu fața spre poartă lipiți de grdul lui Nae Grigoriță... Într-o zi Pârnod a trecut pe lângă gard zicând :

- Stai, că te învăț eu să latri...

- Ce-ai măi, Pârnoade, ce-ai cu câinele meu? În clipa următoare s-a întors, câinele deschisese gura să-l muște, l-a apucat de ceafă, l-a ridicat, l-a ținut spânzurat câteva secunde și l-a aruncat peste gard. Câinele a schelălăit crunt, s-a ridicat și a fugit în copca lui de la paie...

- Latră în p... mă-ti, că de-ai ești câine.

- Ce-ai măi Pârnoade, cu câinele meu?

N-am nimic nea Gheorghe, bună ziua, l-am învățat să latre, dacă mai iese o dată îl învăț să cânte ca Gheorghe Dascălu la biserică. Dascălu era un bătrân, cânta de nu înțelegea nimeni nimic, dădea drumul icosurilor direct pe nas fără vorbe....Popa Zeamă, un basarabean refugiat, cu o voce de bas, îl corecta uneori în timpul slujbei :

- Gheorghii, dă mă slova pi gurî că-ți padaet nasu pi zloafî. Lumea începea să râdă, popa intona un țise prelung ca și când ar fi cântat Doamne miluiește.

Din ziua aceea câinele lui Dulău n-a mai ieșit din curte.

Ziua aceasta binecuvântată de Dumnezeu pentru plecarea lui a pus capăt rătăcirilor mele, se gândea el încercând să alunge tristețea și adâncă tulburare și să devină lucid. De azi încolo el va trebui să înțeleagă sensul rătăcirilor, modelele pe care le-a avut și spre care s-a îndreptat fizic chiar, de atâtea ori riscând. E drept că doar rătăcirile te întemeiază. Chiar și fiul rătăcitor din Biblie se întoarce tot acolo, în orizontul pe care l-a refuzat și spre care a tânjit. Suferința din rătăcire nu mai contează acum, când și tu ești aproape de a pune punct rătăcirilor. Scria el într-un poem că viața poate fi și o joacă, o hârjoană chir și cu stelele. Își aminti de verbul a fi și, ca un școlar silitor se apucă să-conjuge, chiar verbul era un călător rătăcit, de ce a fi și apoi sunt, fusei, fusesem, am fost...Sufletul lui închipuia azi o strună dezacordată, el își imagină stelele ca pe niște cai și încălecă pe una din ele. Deodată stelele, nealese îi dădeau roată sub formă de lebădă, de rariță, de car, vârtejul în care se prinsese îl coborâse la Nadir, la marginea orizontului, își îndreptă privirea spre chipul tatălui, frumos și în această ultimă zi și zâmbi, o idee de zâmbet, o binecuvântare nerostită, dar care îi ușură sufletul. Să fie acest zâmbet începutul unei noi rătăciri? Radu alergă din nou pe pământ la braț cu rătăcirile de care îi era din ce în ce mai drag.

Uneori drumul de întoarcere este mai periculos decât cel al plecării. Necunoscutul este incitant în sine. Întoarcerea implică și o experiență, ori de ce fel ar fi, care te determină să renunți la inconștiența inițială care te umește din loc.

Prin toată ființa se aliniau, se derulau întâmplări, rătăciri de demult.

Și-a amintit mai întâi o zi cu un grup de prieteni la iarba verde, în zona focurilor vii de la Unguriu.

„Eram deasupra satului Unguriu din jud. Buzău într-o zi de 1 Mai. Am fost atrași nu numai de frumusețea peisajului, cât mai ales de renumitele „focuri vii”, flăcări ce ies din pământ pe o suprafață de aproape un ha.

Căldura acelei zile frumoase, paharul de vin, buna dispoziție, luasem în mână o mandolină și cântam pe o cărare însoțit de un grup de copii, m-au pierdut...

La întoarcere, rămas singur, m-am oprit să mă odihnesc, m-am așezat pe un lemn ieșit în cale, auzeam vocile celor rămași la mesele întinse pe iarba; un casetofon era dat la maximum. În câteva clipe totul s-a întrerupt, zgomotele au dispărut, am fost cuprins de o stare necunoscută și în câteva secunde am trecut dincolo.

M-am trezit repede, cred că în mai puțin de 20 de secunde, dar din păcate, totul era altfel. Lumina din jur era ca într-o zi când se lasă ceața, pierdusem orice șansă de a mă orienta, singura modalitate de a reveni era aceea a percepției zgomotelor care se estompaseră aproape definitiv. Am pornit spre punctul din care plecasem. Așa credeam eu, dar s-a dovedit că am luat-o exact în direcția opusă. Un vânticel răcoros, un Ariel de pe la noi, mă binecuvânta atât de concret încât m-am simțit protejat doar de prezența lui. Eram desculț, țineam însă cu nădejde mandolina în mâna dreaptă și o mișcam în ritmul firesc al mișcării mâinii pe lângă corp.

Am mers aproximativ un sfert de oră, auzeam ca niște reverberații deosebit de atractive zgomotele și muzica din locul la care voiam să mă întorc. Mă opream și în jur se așeza liniștea începutului de lume.

Porneam din nou, reverberațiile care aveau ceva din farmecul unui concert simfonic cu solist instrumental, se auzeau abia perceptibil.

După o jumătate de oră, ieșeam din pădure, în fața mea se întindea o vale frumoasă, era clar că mă rătăcisem. Nici țipenie de om în acest adevărat rai al dealurilor și văilor ce se ridică în dreapta râului Buzău.

Am redevenit perfect conștient, am gustat din plin clipa rătăcirii, nevoia de întoarcere se înălța în mine ca un strigăt, erau poate unde ale strigătelor copiilor și ale celor care mă căutau...

Am mers mai departe, nu știam unde merg, dar ideea de întoarcere era la braț cu aceea de mers.

Evaluam greșit însă timpul. Soarele coborâse deja peste vârfurile pădurii de stejari din dreapta mea, se apropia seara. Am ajuns la o încrucișare de poteci, erau trei, pe cele trei direcții: înainte, dreapta și stânga. Le-am străbătut în grabă pe toate, dar de fiecare dată mă trezeam în mijlocul pădurii, cărarea se pierdea în desigurul tufelor de toate felurile.

M-am întors din nou, cele trei cărări erau ale oamenilor care mergeau la treburile lor și reveneau.

După ultima încercare nereușită de a ieși la un drum principal m-am oprit, am lăsat mandolina din mână, liniștea m-a învăluit amenințător, am înțeles prea târziu că vibrațiile erau rezultatul trecerii lui Ariel printre corzi, erau iluzia sonoră ce mă rătăcise.

Povestea s-a încheiat târziu în noapte când, absolut întâmplător am ieșit la drumul principal, eram la 10 km de locul plecării, un prieten cu mașina a oprit, mi-am revăzut familia, era ultima căutare pe care o mai încercam în acea seară. Ne apropiam de miezul nopții.

Dar drumurile noastre prin viața cea de toate zilele, fără dealuri și văi, fără păduri și cărări?

Cum e drumul vieții noastre, cum sunt poveștile noastre cele neștiute de nimeni ale celor mai mulți dintre noi? Întoarcerea noastră în propriul trecut pe sub linia trasă, deasupra căreia citim bilanțul unei vieți este o preocupare a fiecăruia dintre noi.

Avem fireasca tentație de a afla dacă am trăit real sau am păcălit propria viață, dacă am fost cu toată viața trăită de partea binelui sau a răului. Asta e întrebarea pe care mi-o pun de cele mai multe ori. De ce ajungi să suferi după ce ai încercat să faci un bine unei persoane? De ce atunci când te oferi să ajuți pe cineva acela te ia în nume de rău? Să fie oare o problemă că omul se obișnuiește cu binele?

Trebuie să fii dur sau rău cu oamenii din jur ca aceștia să te țină minte? Am observat că majoritatea oamenilor uită de un bine făcut, pe când dacă este înjurat sau vorbit de rău, îi este refuzată o idee sau o propunere, te ține foarte bine minte, ba chiar se gândește la tine mai mult ca de obicei. De ce nu se întâmplă acest lucru și atunci când faci un bine? De ce binele se uită iar răul dăinuie mereu în sufletele oamenilor?

Am învățat în această viață deja trăită că binele meu poate însemna răul altuia, așa că, probabil de câte ori fac un bine, fac și un rău.

Se învălmășeau în sinea mea atâtea întrebări care duceau către o cale. Acea de a scrie și de a spune cu orice risc și cu orice consecințe ADEVĂRUL, al meu și celor din jurul meu. Citisem de curând ceva despre fericire și cuvintele acelea m-au izbit în față cu puterea crivățului din iarna lui 1953 când casa a fost acoperită în întregime de zăpadă...

Ce căutam atât de insistent cu toată ființa? Am mai citit, însă ce căutam eu era ca un Crăciun pierdut...

"Căutați-vă o ascunzătoare în casă, așa cum făceați pe vremurile când erați copii. Un loc dosit, unde să stați cu ochii închiși și să ascultați cum se apropie sărbătoarea. Taina ei se aude: un zvon, un freamăt îndepărtat care vine tot mai aproape, până când atingerea ei va face ca în sufletul dvs. să încolțească o sămânță de stea. Lăsați-o să crească, dați-i drumul către înalt. Împlețiți pe raza ei, ca pe un arbore al vieții, gândurile dvs. de mulțumire, dorința de bine, de sănătate și pace. Rugăciunile rostite în seara Nașterii lui Isus nu au vămi. Ele sunt primite și împlinite. Înainte să deschideți porțile sărbătorii, legați bucuria și taina clipei de Dumnezeu. Cu El în suflet, Crăciunul e rupt din Rai."

Asta căutam, pentru asta porneam într-o adevărată nebunie a clipei în ziua de 28 ianuarie 1952. Era primul Crăciun pe care l-am sărbătorit în frig și chiar foame la un internat.

Căutam o tradiție care începea să fie ștearsă din sufletele noastre de copii nevinovați.

Căutam raiul pe care îl părăsiserăm și încă nu-l pierdusem.

Mărturisesc, că înstrăinarea era atât de absurdă, încât acum, când scriu nu-mi amintesc deloc ce am făcut în prima seară de Crăciun după plecarea în lume, acolo în internat, unde ne era cald doar sub plapumă...

O bucată din memoria mea o redescopeream acum, reveneau ca într-un film de care uitasem alte întâmplări, personajele implicate erau din nou reale, vii, le auzea și le simțea respirația. Le crezuse șterse definitiv din memorie.

S F A T U L F A R M A C I S T U L U I

BILA ȘI AFECȚIUNILE BILIARE

Dragoș-Manuel ROȘCA

M-am oprit de această dată asupra unei probleme ce afectează într-o măsură mai mare sau mai mică toată populația. Nu există om care să nu fi avut cel puțin o dată o afecțiune biliară, chiar și una minoră.

Dar ce este această bilă și de ce ne dă ea bătăi de cap?

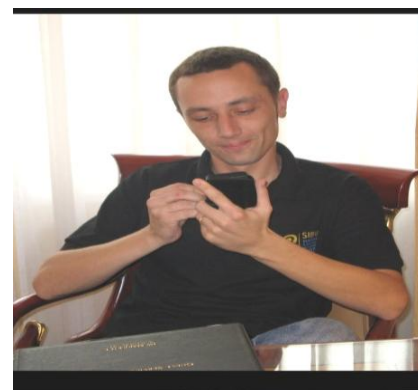
Bila este un lichid de culoare galben-verzuie cu gust amar și caracter alcalin, secretat de ficat și depozitat în vezica biliară (fiere sau colecist).

Ficatul este un organ foarte important în organism și are un rol esențial în digestie și în asigurarea nutrienților către celulele corpului. Dar ficatul are rol și în detoxifiere, curățarea sângelui de toxine, metale grele, viruși, paraziți, etc. Pe lângă rolul de procesare a nutrienților, de metabolizare și eliminare a substanțelor toxice, fiecare celulă preia din sânge și toxinele, pe care le elimină împreună cu bila în canalul biliar. Acest canal biliar comun, conduce bila către vezica biliară (colecist), care este o pungă sub ficat. Bila are rol în procesarea hranei. În momentul în care hrana ajunge în intestinul subțire, vezica biliară se contractă și aruncă toată bila în duoden (prima parte a intestinului subțire). Dacă bila nu este prezentă, hrana nu va fi procesată și va fi eliminată fără ca organismul să rețină nutrienții necesari. Ficatul secretă aproximativ un litru și jumătate de bilă pe zi. Această substanță este atât de valoroasă pentru organism încât nu este eliminată, ci o mare parte din ea este absorbită în intestinul gros și adusă din nou în ficat.

O mare parte din nutrienții obținuți din mâncarea procesată o constituie cristalele de colesterol. Colesterolul bun reprezintă un element de bază în structura tuturor țesuturilor. Dar, colesterolul în exces este procesat de ficat și eliminat prin canalele biliare. Numai că aceste cristale de colesterol, au tendința să se lipească unele de altele, mai ales că bila este un lichid uleios și îl solubilizează. Astfel se formează mici pietricele, care în timp atrag tot mai multe cristale de colesterol și se măresc. Majoritatea pietrelor și pietricelelor din ficat sunt compuse din colesterol, o substanță care e prezentă în majoritatea organelor și mușchilor, de aceea e imposibil de detectat la ecograf. La un moment dat, aceste formațiuni încep să blocheze canalele biliare (întâi pe cele mai mici și apoi și pe cele mai mari, putând chiar să blocheze un întreg lob al ficatului). Medicul pune diagnosticul de ficat gras sau mărit. Ficatul se poate mări cu până la 5-10 centimetri în acest fel. În timp, la aceste formațiuni grase aderă metale grele, calciu, diverse săruri, și se calcifiază. Dar, până nu se calcifiază, aceste formațiuni nu sunt vizibile la ecograf.

Canalele biliare blocate pot duce la diabet, infarct sau cancer.

După o masă mai grasă sau cu substanțe mai greu de procesat de organism, fierea se contractă mai puternic și aruncă aceste pietre în canalul biliar comun. Numai că aici, din cauza dimensiunii lor, se pot bloca. Atunci apar durerile în partea dreaptă, sau în capul pieptului. Ele sunt de multe ori confundate cu durerile de stomac, deoarece apar imediat după masă. După ce piatra reușește să iasă complet, durerea încetează. Dacă piatra se blochează total, bila nu mai poate ieși, aceasta ajunge în sânge și omul face icter. Canalul biliar comun, chiar înainte să iasă în intestinul subțire, se unește cu canalul de eliminare a acizilor din pancreas. Dacă piatra se blochează aici, nici acizii pancreatici nu mai pot fi eliminați din pancreas și se ajunge la pancreatita, care este o afecțiune foarte gravă. Oricum, în ambele afecțiuni, durerea este atât de mare și de acută, încât necesită spitalizare.

Ca orice alt organ, fierea poate suferi de anumite afecțiuni. Acestea sunt adesea asociate cu cele ale ficatului, iar simptomele diferă de la un caz la altul. Afecțiunile fierii nu pot fi ignorate, mai ales că simptomele sunt foarte evidente și neplăcute. Problemele cu fierea sunt destul de des întâlnite și constau în inflamări, spasm muscular, pietre și obstrucționarea canalelor de scurgere a bilei. Adesea, aceste afecțiuni sunt asociate cu un ficat prea gras. Din fericire, fierea nu ridică pericole prea mari, putând fi tratată prin medicamente și un stil de viață adecvat. Intervenția chirurgicală (colesitectomie) nu se justifică decât în cazul în care durerea este cronică sau doctorul crede că s-a dezvoltat o tumoare și în urma investigațiilor aprobă acest lucru.

Fierea poate să ofere simptome precum: greață și senzație de vomă, indigestie, intoleranță față de alimentele grase, balonare, durere în partea superioară a abdomenului, fie în dreapta sau mai spre centru, durerea poate să radieze și spre umăr, icterul.

Dacă fierea se inflamează peste măsură și se infectează sau este obstrucționată din cauza pietrelor, pot apărea simptome precum: durere abdominală severă, stare de voma prelungită, febră, septicemie (infecția se extinde și poate intra în circuitul sanguin), inflamarea pancreasului (pancreatită).

Pentru a evita asemenea probleme, se pot face câteva schimbări în stilul de viață. Iată câteva exemple de măsuri de prevenire:

- consumă din când în când câte un suc proaspăt din varză, morcovi, rădăcină de ghimbir, mentă și mărar;
- crește nivelul de legume din dietă;
- consumă câte o lingură de ulei de pește de 2 ori pe zi, de preferință înainte de mesele principale. Dacă nu suporti gustul acestuia, încearcă să consumi grăsimi sănătoase din alimente precum uleiul din semințe de in, nuci de macadamia sau ulei de măsline;
- bea multă apă pură, nu sub formă de sucuri;
- bea din când în când ceai de gălbenele;
- ai grijă să nu exagerezi cu produsele lactate, încercând să le alegi pe cele degresate;
- mâncarea condimentată este bună pentru fiere, așa că nu te feri de ardei iute, muștar, sos iute, hrean, usturoi și orice altceva asemănător.

De asemenea, în cazul în care simptomele se intensifică, se poate recurge și la terapia medicamentoasă. Iată câteva produse utile în afecțiunile biliare: Colebil; Rowachol; Bilichol; Fiobilin; Redigest; Panzcebil; Anghirol; Farebil; MagAnghinar; Extract de Rozmarin, Frasin sau Arțar; Ceai de Anghinare, Cicoare sau Gălbenele.

Deși există remedii diverse pentru afecțiunile biliare, cel mai important este să evităm: mâncarea prăjită, margarina și smântâna în exces; prea multe chipsuri, covrigei, gogoși, pizza și alte alimente mult prea procesate; deshidratarea; alcoolul în exces; excesul de zahăr; uleiul ieftin, procesat sau cel refolosit pentru mai multe prăjeli; stresul și oboseala; supărările și anxietatea.

VULCANII NOROIOȘI DE LA GLODURI

Constantin COSTEA

În literatura geografică, termenul de « vulcan noroios » indică o erupție mai lentă sau mai bruscă însoțită de gaze și, uneori, de urme de petrol. Vulcanii noroioși mai sunt cunoscuți și sub numele de « pâcle ». Aceștia apar ca urmare a degajării gazelor din rocile –magazin situate la diferite adâncimi. Au luat naștere pe o structură purtătoare de gaze, de tipul cutelor anticlinale faliat. În drumul lor spre suprafață acestea antrenează ape dulci sau sărate care se înmoaie și degajează rocile întâlnite pe care le aduc la suprafață pe liniile de ruptură. Arealul vulcanilor noroioși tipici se află în interiorul Depresiunii Berca sculptată în axul Berca- Arbănași și care constituie o frumoasă inversiune de relief, o butonieră anticlinală tipică. De obicei, aceste fenomene curioase, apar ca forme de acumulare și degradare a unor terenuri, îndeosebi în regiunea Subcarpaților de Curbură. Ei sunt prezenți în zonele de depresiuni anticlinale pe liniile de fracturi prin care gazele scot la suprafață un noroi sărat (brom, iod, clor, fier, ș.a.) rezultat din înmuierea argilelor, fie de apa subterană, fie de apa infiltrată în crăpăturile scoarței terestre, apă rezultată din precipitații. În general aceste formațiuni au aspectul unor conuri de dimensiuni reduse, fără a avea legătură cu venirea la zi a magmelor. Pentru apariția lor sunt necesare următoarele condiții : emanațiile de gaze, existența rocilor noroioase (argile, marne), apa de infiltrație sau pânze de apă pe direcția emanațiilor. Am amintit că zona cea mai importantă în care se întâlnesc vulcani noroioși tipici este depresiunea anticlinală Berca- Arbănași care cuprinde Pâcelele Mari și Pâcelele Mici, zonă care în anul 1924 a fost declarată monument al naturii. În afară de această zonă mai pot fi întâlniți vulcani noroioși la Policiori (comuna Scorțoasa) și în satele Tulburea și Gloduri din comuna Cozieni. În cele ce urmează ne vom ocupa de vulcanii noroioși de la Gloduri care, spre deosebire de cei amintiți mai sus, sunt mai puțin tipici și au o dezvoltare mai redusă. Satul Gloduri este așezat în partea de nord a actualei comune Cozieni, din județul Buzău. Odinioară făcea parte din fosta comună Trestia. Este o așezare rurală tipică, foarte veche care și-a păstrat, până de curând, identitatea, obiceiurile și modul de viață tradițional. La sfârșitul secolului al XIX-lea era un cătun al comunei Trestia, cu 38 de gospodării și 160 de locuitori. (Basil Iorgulescu, Dicționar geografic, statistic, economic și istoric al județului Buzău, București, Stabilimentul Grafic I.V. Socecu, 1892, p. 254).

Zona de care ne ocupăm are aspectul unei mici depresiuni situată pe un anticlinal (anticlinal = parte a unei cute geologice ridicată în formă de boltă formată din sedimente cutate ; de regulă, anticlinalele sunt flancate de sinclinale, adică niște componente ale structurii geologice cutate care corespunde cutelor orientate în jos). Spre nord, est și vest, mica depresiune este înconjurată de înălțimi, în timp ce partea de sud, spre satul Gloduri, ea se deschide larg. La origine, această depresiune a fost mai redusă în suprafață, dar ulterior s-a extins iar terenul s-a scufundat cu aproximativ 5 m. în urma cutremurului din noiembrie 1940. De asemenea a mai suferit o scufundare mai redusă și după cutremurul din 4 martie 1977 când s-a schimbat și configurația depresiunii respective. Zona suferă o serie de transformări determinate de perioadele bogate în precipitații, fiind supusă în permanență acțiunii de scufundare. Localnicii au denumit acest loc « La Pâcle », iar micii vulcani noroioși au fost numiți « ochiuri » sau « fierbători ». Cu câțiva ani în urmă, în zona centrală a depresiunii, exista un vulcan mai mare și mai activ decât ceilalți din jur, pe care oamenii îl numeau « Ochiul ă Mare ». Cu timpul acesta s-a stins și a devenit inactiv. Este foarte interesant modul cum localnicii au încercat să-și explice aceste fenomene curioase. O legenda locală pe care am auzit-o în copilărie spune că doi copii, frate și soră au rămas orfani la o vârstă foarte fragedă. Băiatul a fost adoptat de un vecin iar fata de un alt vecin. Cei doi copii au crescut împreună, fiind nedespărțiți. Părinții care i-au crescut le-au tănuit faptul că ei sunt frați buni. După ce au crescut mari, cei doi s-au îndrăgostit unul de celălalt. Părinții adoptivi care cunoșteau adevărul s-au opus acestei legături. Atunci, cei doi s-au înțelese ca să se întâlnească, în fiecare noapte, la marginea satului, la Pâcle. Părinții adoptivi i-au surprins într-o noapte și au hotărât să-i omoare pentru a spăla păcatul. Deodată Pământul s-a deschis și i-a înghițit pe cei doi îndrăgostiți. Pe locul acela a apărut a doua zi un « ochi » care bolborosea și arunca la suprafață noroi. Se zice că atunci când « ochiul » bolborosește, cei doi îndrăgostiți plâng și îi blestemă pe parinții care au încercat să-i despartă. (Culeasă de la Costea Nicolae, 1896-1981, din satul Gloduri, comuna Cozieni, județul Buzău). De asemenea, în popor se mai spune că aceste « ochiuri » sunt răsufători ale Iadului și al duhurilor necurate care bântuie prin aceste locuri. Copleșit de vraja legendelor și zvonurilor care mi-au legănat copilăria, am încercat să ilustrez artistic zbuciumul Pâclelor, în versurile de mai jos :

Din adâncuri răzbate iz de pucioasă,
Fulgere luminează Pâclele, iată
Puhoaiete gem și icnesc,
Ucigând izvorul pe dată...

Uneori apare însuși Satan,
In frac de smoală, imberb,
« Ochiurile » aruncă din pântec catran,
Timpul se tulbură, Pâclele fierb.

Din răunchii Pământului ies mii de scânteii,
De bocet răzbate un zvon,
In buzdugane se bat balauri și zmei
Răcnind sălbatic, la un ison.

Vântul vuite de-ngheață și apa,
Tot ce e viață parcă dispare...
O cucuvea prohodește a moarte
In văgăuna de colo, din vale.

Lava se scurge-n șiroaie, domoală,
O clipă-aburește, iute îngheață,
S-a golit parcă antaul de smoală,
Țipirigu-și zbârlește mustața-i de gheață.

Încet, încet, zbuciumul trece,
Și pace e iar, Doamne Sfinte,
Luna sărută priveliștea rece,
Izvorul suspină ca înainte.

Acești vulcani sunt foarte adânci și prezintă un permanent pericol pentru animale care, dacă nu sunt salvate la timp, se scufundă treptat și sunt acoperite de noroi. Activitatea vulcanilor noroioși de aici este temporară pentru că, în perioadele de secetă prelungită, noroiul devine vâscos și craterul se astupă. Din cauza aceasta se produc emanații de gaze care ies la suprafață la anumite intervale de timp. In această vreme vulcanii sunt inactivi. In jurul craterului se formează o crustă de noroi uscat, cu multe crăpături care au o formă caracteristică. Pe ele se formează apoi cristale de sare deoarece apa are o salinitate ridicată. Așa se explică și faptul că pe anumite suprafețe de teren vegetația este foarte săracă, iar pe altele este aproape inexistentă. In anumite locuri se întâlnesc smârcuri izolate cu ierburi, precum și o plantă denumită de localnici « laba găștei » care are culori diferite de la un loc la altul. Acolo unde există mai multă sare planta respectivă are culoarea vișinie și se târăște pe pământ, iar pe locurile unde salinitatea este mai redusă, planta respectivă are o culoare verde pal și crește înaltă de 3-4 cm. Acești vulcani în miniatură alcătuiesc un peisaj inedit ; prin craterele lor gazele aduc la suprafață noroi sub forma unei paste fluide de culoare alb-gri sau brun-cenușiu. Această lavă vâscoasă provine din dizolvarea marelor și argilelor întâlnite în cale de apa antrenată spre suprafață de presiunea gazelor.

Bibliografie :

1. Posea Grigore, Geomorfologie, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1976.
2. Coteț Petre, Geomorfologia României, Editura tehnică, București, 1973.
3. Coteț Petre, Geomorfologia cu elemente de geologie, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1967.
4. Burlacu Octavian, Noi zone cu vulcani noroioși în județul Buzău, în « Geografia județului Buzău și a împrejurimilor », București, 1971.
5. Burloiu-Petrescu I., Subcarpații Buzăului, Editura Litera, București, 1977.
6. Ștefănescu Ioana, Subcarpații dintre Sușița-Zăbrău și Buzău, Editura Academiei R.S.R., București, 1972.

POSTUL MARE, CALE SPRE MÂNTUIRE

Preot Enache NECULA

Postul Paștilor este o călătorie duhovnicească a cărei destinație este Învierea. Legătura dintre post și Înviere descoperă esențialul despre credința și viața noastră creștină, are în vedere reevaluarea și schimbarea vieții noastre pe calea mântuirii.

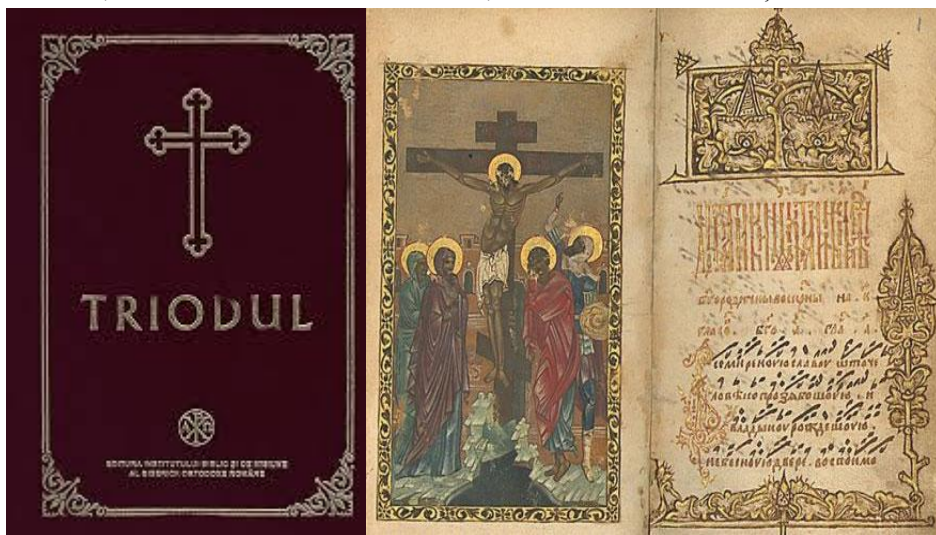
Postul este hrana sufletului. După cum hrana trupească îngrașă trupul, postul face mai puternic sufletul, mai ușor, îi dă aripi, îl face să stea la înălțime, să se gândească la cele de sus și să se ridice deasupra plăcerilor acestei vieți. El face mintea mai ușoară și o pregătește să străbată cu ușurință oceanul vieții, o face să îndrăgească cerul și pe cele cerești. Postul slăbește legătura omului cu pământul și întărește legătura sa cu cerul. Postind, omul consacră atenția nemuririi sufletului. Pentru acest motiv s-a instituit postul ca act de eroism duhovnicesc.

Mântuitorul Hristos a postit 40 de zile, apoi a început lupta cu diavolul, ca prin exemplul său să ne înarmăm și noi cu postul și să găsim puterea de a lupta contra diavolului. Nu există sfânt care să nu fi postit. Acesta este un criteriu fundamental pentru Ortodoxie. Postul și rugăciunea sunt virtuțile de căpătâi ale asceților, de la început până în zilele noastre. Viețile Sfinților mărturisesc în modul cel mai convingător că toți sfinții au postit, postul fiind experiența duhovnicească indispensabilă care nu poate fi reformată. Dumnezeu a venit pe pământ și ca Dumnezeu-Om și a rămas în lumea pământească să-l ridice pe om, să-l învoiască, să-l desăvârșească, să-l îndumnezeiască, ca să conecteze timpul la eternitate prin divina umanitate, să vindece pământul și să-l lumineze prin cer. Așa am primit lumină de la Sfinții Apostoli, așa este evanghelic și patristic: să adaptăm spiritul timpului la ce e veșnic.

Menționăm că se cuvine să postim cu discernământ, fiecare după propriile puteri, având în vedere că fiecare are propria sa conștiință ca măsură și ghid interior. Nu poate exista o singură regulă, pentru că unii sunt puternici, iar alții sunt mai slabi. Postul nu înseamnă abținere de la anumite mâncăruri. Scopul său este curățirea sufletului. Părintele Stăniloae spunea: „Cunoașterea curată a lui Dumnezeu, a oamenilor, a lucrurilor are nevoie de calm, echilibru și împătımire, pentru a vedea viața în complexitatea ei, înaintând astfel în cunoașterea temeiurilor tainice ale oamenilor și lucrurilor. Să ascultăm cu atenție tot ce spun ceilalți.” Reținerea de la unele alimente este indispensabilă împlinirii postului, dar nu este suficient. Este foarte importantă fuga de păcat. Să arătăm că postim prin faptele noastre. Care sunt acestea? Dacă veți vedea un sărac, aveți milă de el, dacă îl vedeți pe vrăjmașul vostru, împăcați-vă cu el, dacă prietenul săvârșește o faptă demnă de laudă, nu-l priviți cu invidie. Nu doar gura trebuie să postească, ci și ochii, îndepărtându-ne de ce este ispititor. Să postească urechile, neascultând bârfele și calomniile, să postească mâinile, picioarele, întregul trup. Nu facem nimic, dacă ne înfrânăm de la carne, dacă ne devorăm frații. Mare este postul, dar iubirea este și mai mare.

În perioada postului, Biserica ne pune la dispoziție cartea numită Triod. Slujbele din paginile ei ne arată calea spre mântuire, cuprind cuvinte prin care vorbim cu Dumnezeu, ne unim cu El. Trebuie să mergem la biserică nu din constrângere, nu din obligație, ci din plăcere și din credință. La slujbă să fii atent la fiecare cuvânt, să-i cauți sensul și conținutul cu toată sinceritatea, cu toată credința. Din aceste considerente chemăm pe toți credincioșii, adulți, bătrâni și copii, să participăm împreună la rugăciunile din Sfânta Biserică, să facem „pași spre

Înviere”, și împreună să ne bucurăm de marele praznic al Învierii Domnului.

2015 - ANUL COMEMORATIV AL SFÂNTULUI IOAN GURĂ DE AUR

Preot Mădălin VLĂSCĂANU

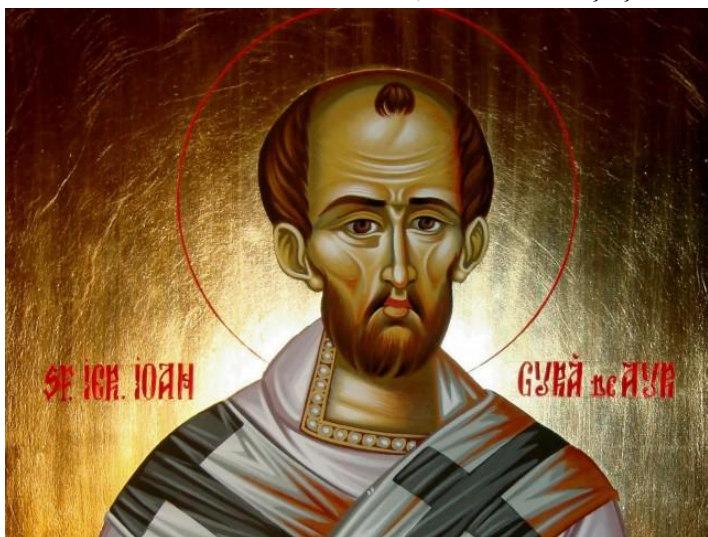
Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a declarat anul 2015 drept Anul omagial al misiunii parohiei și mănăstirii azi și Anul comemorativ al Sfântului Ioan Gură de Aur și al marilor pastori de suflete.

Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a ținut să evidențieze nevoia unei lucrări pastoral-misionare unitare în aceste vremuri în care primează agonisirea de bunuri materiale și individualismul, în detrimentul dobândirii virtuților creștine. În acest scop, „trebuie promovate exemplele duhovnicești demne de a fi urmate pe calea de mântuire, cât și strădania de a spori în credință și fapte bune spre asemănarea cu Dumnezeu.

Fiecare parohie și mănăstire, prin predică și sfat duhovnicesc, prin rugăciune și post, prin pocăință și împărtășire euharistică au misiunea de a sfinți comunitățile de credincioși, spre dobândirea mântuirii. Fiecare pastor de suflete va trebui, prin evlavie, cuvânt și faptă personală să ofere credincioșilor lumina credinței și exemplul faptelor bune.” În tradiția apostolică și patristică a Bisericii se întâlnesc astfel de pastori duhovnicești care și-au dăruit întreaga viață misiunii Bisericii.

Unul dintre aceștia este Sfântul Ioan Gură de Aur.

S-a născut în anul 347, în Antiohia și și-a dedicat întreaga viață zidirii Bisericii lui Hristos, pentru care

nu a cruțat nimic, nici măcar pe sine. Arhiepiscop al Constantinopolului, a fost, precum îl caracteriza preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, "apărător al dreptei credințe, învățător al pocăinței, luminator al familiei creștine și al vieții monahale, promotor al filantropiei creștine. Prin rugăciunea și viața sa ascetică exemplară, prin exegeza biblică și predica sa pastorală, aplicate celor mai concrete situații din viața oamenilor, Sfântul Ioan Gură de Aur a ramas în conștiința Bisericii ca fiind „predicatorul și pastorul neegalat în întreaga literatură patristică".

S-a spus, adeseori, că Sf. Ioan a fost mai puțin preocupat de probleme dogmatice și mai mult de cele morale. O astfel de disociere este neavenită, deoarece ideile sale

morale sunt mereu ancorate în structurile doctrinare biblice și ale tradiției Bisericii, înțelegem mai bine profunda lui preocupare față de morală, dacă avem în vedere faptul că el s-a considerat, înainte de toate, pastor de suflete și apoi învățător.

Ca pastor, el înțelegea că este dator să-i învețe pe credincioși ce înseamnă, în realitate, transpunerea noțiunilor de credință în viață, asumându-și sarcina propovăduirii cuvântului evanghelic: "Am poruncit sufletului meu să-și asume îndatoririle de propovăduitor și să îndeplinească poruncile atât timp cât mai respir și cât timp Dumnezeu consideră că este bine să mă țină în viață, fie că mai există cineva care să mă asculte sau nu". Această responsabilitate el a dus-o la împlinire ca nimeni altul. Nu în zadar, el a fost distins cu titlul de "învățător și sacerdot universal", iar pentru marea și splendoarea cuvântului sau i s-a dat numele de Hrisostom, adică "Gură de Aur", încă din sec. VI.

De la nici un alt părinte bisericesc nu s-au păstrat atâtea opere, predici și scrisori, ca de la Sfântul Ioan Gură de Aur. Vestite sunt și comentariile sale la Vechiul și Noul Testament. În total, spun unele surse, cam 2000 de manuscrise, răspândite în aproximativ 18 volume. Temele esențiale ale preocupărilor sale au fost : cunoașterea lui Dumnezeu, Sfânta Treime, Biserica și iubirea creștină. Pentru dobândirea mântuirii, spunea Sfântul, iubirea este esențială, ea fiind virtutea care-l face pe om asemenea lui Dumnezeu, Care este iubire. A plecat către Domnul în anul 407, lasându-ne o moștenire sfântă, vie și luminoasă, prin scrierile sale.

EROINE DIN POVESTIRILE LUI VASILE VOICULESCU

Serghei COLOȘENCO

ORIZONTAL :

1) Nora lui Ion Onișor, “de care nu se arată mulțumit”, o fată “înaltă, zveltă, cu părul castaniu și unduios, ochii mari de un verde ca fundul de talaz, obrazul alb-trandafiriu împuns de două gropițe, nasul subțire, drept, cu nări pâlپătoare”, din “Iubire magică”. 2) Soția lui Velicu-vodă, iar fata lor, domnița Dragomira, se măritase cu Hrâncu-vodă din povestirea “Behaviorism” – Una din măicuțele de la schit din “Behaviorism”. 3) Cornelia Gheorghiu – Uniunea social-democratică (siglă) – “Triple-scrin motor schip”, navă cu trei elice (abr.). 4) Inima Aureliei! – Orașul către care se îndreaptă doamna X, “o văduvă frumoasă, tare bogată și foarte încrezută” și unde sfârși groaznic într-o cameră de hotel din povestirea “Farsa” – Apare Paula! 5) Mătușa din sat, vecina lui Iliuță care aduse străinului ceaunul de tuci și pirostriile din “Ciorba de bolovan” – Valența “era o văduvă tânără și frumoasă”, cu “chipul oval, ... mari cât niște cărăbuși negri, gura cu buze roșii, cărnoase, arcuite spre colțurile ascunse în gropițe și mereu zâmbăreață” din “Ispitele părintelui Evtichie”. 6) Referitor la navă – Râu pe care era așezată Sparta (mit.) – Teodora Bujoreanu. 7) Nepoata prințului B. “era tot ce poate zămisli mai perfect arta și natura” din “Căprioara din vis” – “Grupare de artilerie de armată” (abr.). 8) Cântăreața de la hanuri, devenită la schit maica Palaghia dejucă planurile banditului Ciopală, care veni să prade, fiind ucis de aceasta în “Behaviorism” – Inimă de soră! 9) Cămașa fetelor cu râuri și flori – Tanța Costin – A treia fetiță a Angelei, botezată de grec “ca pe zeița strămoșilor săi”. 10) “Grecoaica de vreo 28 de ani, albă, zveltă, cu liniile trupului dulci și unduioase, azurie și frumoasă coz”, ibovnica adusă de boierul Lagradora de la Brăila din “Zahei orbul” – Deasupra. 11) Unul din câinii de vânătoare ai domniței Irina din “Căprioara din vis” – Ultima stareță a schitului Vodesele, mătușa lui Tase din “Behaviorism”.

VERTICAL : 1) Călugărița de la bucătăria schitului din “Behaviorism” – Diminutiv feminin. 2) Fiica boierului Mihai, măritată cu bătrânul grec... opulos, mamă a patru fetițe – Localitate în Spania. 3) Rozina Creangă – Prietena Suzanei din povestirea “Limanul” – Lucia Ionescu. 4) Mic braț al deltei Ronului, cu un pod străvechi – Norișorii din înaltul cerului. 5) “Bătrâna doică a lui Dionis, care ne dădăcise copilăria”, l-a primit cu lacrimi în ochi pe povestitor din “Sakuntala” – Chicot (reg.). 6) “Fecioara sacră din miniatura indiană”, țiganca “cu pletele cu reflexe albastre încadrând sombrul oval al chipului covârșit de ochii magici” din povestirea “Sakuntala” – Nume de fată – Polina Eremia. 7) Irina Grigoriu – Cele patru fete ale Angelei, Fulgulița, Lambra, Diana și Afrodita, între ele din “Proba” (sg.) – Localitate în Suedia. 8) Rolul pe care îl avea în familie Padeș pentru Mărioara și Ionică (dim.; pl.) – Mioara (pl.) 9) Luna aprilie (presc.) – “Bașoldina” Brândușa, care-i aminti lui Zahei de “mama Mița” din “Zahei orbul”. 10) Tentația Valenței, vestita grecoaică din Podul Caliții, stăpâna hanului “La Mihai Viteazul”, pentru călugărul Evtichie când “s-a dezbrăcat pe îndelete, în văzul lui (...) și ea se întinse goală și mândră, cu mâinile sub cap, pe divan” din “Ispitele părintelui Evtichie” – Nașul de la botez. 11) Femeia care se interesa dacă băiețelul dormise și dacă a mâncat, sfātuind-o pe bonă să aibă grijă de prunc în plimbarea din Cișmigiu din povestirea “Limanul” – Soția lui Tontea, nepoata mătușii Iliana din “Ciorbă de bolovan”.

Dicționar: REL, IRI, GAU, DIO.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1										■	
2					■						
3			■				■				
4				■					■		
5						■					■
6					■				■		
7		■						■			
8	■						■			■	
9			■			■					
10								■			
11				■							

TRADIȚIILE ȘI OBICEIURILE POPORULUI ROMÂN LA ÎNMORMÂNTĂRI

Alina ANTOFIE

Precizam în numerele anterioare că marile evenimente din viața omului sunt nașterea, nunta și moartea. În numărul de față mă voi referi la datinile și superstițiile poporului român la înmormântări.

Din cele mai vechi timpuri, moartea, acest mister greu de înțeles, a fost considerată evenimentul cel mai însemnat în omenire. Chiar și psihologii ne amintesc faptul că moartea este sursa principală a motivațiilor, a strădaniilor și a realizărilor noastre. Astfel scria Alan Watts: “Tocmai conștientizarea morții i-a făcut pe oameni să creeze artele și științele, filosofii și religiile. Căci nimic nu te pune mai puternic pe gânduri decât gândul ce pare să pună capăt gândurilor”. (Charles Panati, *Cartea sfârșiturilor*, editura Orizonturi, editura Sirius, București, 2005, pag. 23). Teama de moarte, de necunoscut, l-a determinat pe om să găsească o mângâiere în credința nemuririi sufletului, această credință fiind întâlnită la foarte multe popoare.

Există nenumărate obiceiuri legate de moarte și, mai ales, de ritualul înmormântării, obiceiuri care s-au păstrat mai curate la sate. Dintotdeauna poporul român a avut cea mai mare îngrijire pentru îngroparea morților, pentru ca sufletul celui adormit să se odihnească în pace. După credința românilor, moartea întotdeauna dă de știre omului care este gata să moară sau rudelor apropiate mai dinainte prin diferite semne. Cele mai cunoscute și răspândite semne care îl înștiințează pe om de apropierea morții sunt: pocnirea neașteptată a unor obiecte din casă (masă, scaun, pat, ușă, perete ș.a.), căderea neașteptată a unei icoane sau oglinzi de pe cui și spargerea ei, deschiderea ușilor, căderea tencuielii de pe pereți, cântarea cocoșească a găinilor sau urletul câinilor, cântarea cucuveicii. Totodată, există și vise care prevestesc moartea, cum ar fi visarea de arături, gropi și morminte proaspete, de apă tulbure, lumânări stinse, vite tăiate sau oameni îmbrăcați în vestminte negre, căderea dinților în vis (S. Fl. Marian, *Înmormântarea la români*, editura “Grai și suflet – Cultura Națională”, București, 1995, pag. 7 și 8).

În mitologia poporului nostru, moartea este uneori asemănată cu Sf. Arhanghel, “cel cu calul alb”, care este însărcinat să ducă sufletele celor morți pe lumea cealaltă. Totodată se crede că are tot “tacâmul” unui coș: nicovală, ciocane, coasă (fiindcă poporul nostru se ocupă cu agricultura), gresie. Se presupune că slăbește organismul cu ciocanele, “ciocnește” azi, colo, mâine, dincolo, prin boale mai mici. Iar în momentul când “i-a venit ceasul” omului, ea își ascute coasa și “se strâmbă” cu grozava ei mutră, din colțul odăii, la bolnav, iar, în acel moment, bolnavul își dă sfârșitul (Gh.F. Ciaușanu, *Superstițiile poporului român. În asemănare cu ale altor popoare vechi și noi*, editura Saeculum I.O., București, 2001, pag. 100).

Când omul nu mai are nicio nădejde de scăpare și este aproape de moarte, cheamă preotul pentru a se mărturisi și a se împărtăși. În mână i se pune o lumânare de ceară galbenă aprinsă, lumina jucând un rol considerabil, fiindcă este spaima duhurilor necurate. Poporul român crede că cel ce “moare cu lumânare”, are lumină și pe căile întunecoase ale lumii de dincolo de mormânt și, deoarece cu lumină s-a luminat la sfântul botez, cu lumină trebuie să meargă și înaintea lui Dumnezeu pe cealaltă lume.

Imediat ce omul moare, rudele apropiate deschid ușile și ferestrele casei în care a repauzat, acoperă oglinzile din camera celui decedat, apoi îl scaldă, până ce nu apucă să i se răcească și înțepenească trupul și îl îmbracă cu lucruri noi, după care i se leagă picioarele cu o basma sau cu o ață roșie, numită piedică, pentru a-i ține picioarele la un loc, apoi este așezat în sicriu pe masă cu fața spre răsărit. Piedica se lasă până la cimitir, iar acolo se dezleagă și se pune în sicriu, ca să poată merge neîmpiedicat în cealaltă lume. Aceasta se păzește foarte tare de către cei ai casei, ca nu cumva s-o fure străinii, și, în mod special, fermecătoarele care o folosesc pentru a le face fetelor mari de dragoste. Punerea mâinilor pe piept, ca și când s-ar ruga, înseamnă că el mulțumește lui Dumnezeu pentru traiul ce l-a trăit și acum lasă totul în urmă pentru a merge numai cu sufletul la Dumnezeu (S.Fl.Marian, *op.cit.*, pag. 49, 50). După aceea, mortul este “privegheat” de rude și de prieteni. În multe părți locuite de români este obiceiul ca în decursul priveghiului să se citească “stâlpii” pentru cel repauzat, adică evangheliile celor patru evangheliști Matei, Marcu, Luca și Ioan care se citesc de către preot, aceștia însemnând, de fapt, vămile de pe lumea cealaltă.

Un alt obicei specific poporului nostru este bocirea. Bocitoarele, adică femeile și fetele, sunt, de regulă, rudele cele mai de aproape ale celui decedat. Acestea, punându-și fiecare palmele la ochi, caută cu cea mai mare luare de seamă să nu cadă nicio lacrimă pe obrazul mortului, crezând că lacrimile care ar cădea pe mort l-ar frige ca apa cea clocotitoare și i-ar îneca sufletul nevinovat (S.Fl.Marian, *op.cit.*, pag. 78).

Cadavrul este considerat cel mai necurat, spurcat lucru, chiar și femeile care îl spală, îl îmbracă pe mort, se socotesc necurate, de aceea, pentru a se putea apuca de frământat și copt colacii, de fiert coliva, trebuie să se spele de această întinare, fie prin simpla spălare cu apă sau agheasmă, fie prin rugăciunile făcute de preot. Mortul se ține în casă trei zile, apoi se duce la groapă cu fața descoperită. Înaintea mortului merg crucea de la biserică, prapurile, fanarele și sfeșnicele cu lumânări aprinse, apoi pomenile. În drum spre cimitir se fac douăsprezece stări sau popasuri, la fiecare răspântie, citindu-se ectenia morților și se dă de pomană, peste sicriu, haine de-ale lui și alte lucruri (Teodor T. Burada, *Datinile poporului român la înmormântări*, editura Saeculum I.O., București, 2006, pag.21).

Când preoții cântă “veniți, fraților, să dăm mortului sărutarea cea de pe urmă”, atunci rudele îl sărută pe obraz sau pe mâini, își iau iertare de la el, iar prietenii lui îi sărută icoana de pe piept, apoi i se pune pânza pe obraz, iar cioclii lasă sicriul în groapă legându-l cu brâie, care apoi li se dau lor de pomană. După aceea, preotul îi face “paosul”, adică îi toarnă vin peste trup în formă de cruce, aceasta însemnând spălarea mortului și curățirea sa de toate păcatele, ca să se poată înfățișa curat înaintea lui Dumnezeu.

Nelipsită, datorită importanței ei, este coliva, deoarece grâul fiert, din care se face coliva, înseamnă după învățătura bisericii noastre, pe de o parte, moartea naturii umane, iar, pe de altă parte, învierea morților, după cum zice Însuși Mântuitorul Hristos: “Grăunțul de grâu, ce se aruncă în pământ, de nu putrezește singur rămâne, iar de putrezește multă roadă aduce”. Iar crucea, închipuită pe colivă, înseamnă că cel mort a fost creștin, în timp ce podoabele de pe deasupra (miezul de nucă, bombonelele) înseamnă frumusețea și îndulcirea vieții eterne.

La mormânt se împart bani la săraci și se dă peste groapă, de sufletul mortului, o găină neagră sau un cocoș, o oaie, un miel, o vacă cu vițel. Găina care se dă groaparului peste mormânt de sufletul celui repauzat înseamnă deschiderea drumului în cealaltă lume, căci se zice, că ea merge înaintea sufletului tot chemând, ca și când ar avea pui mici și astfel conduce ea sufletul până la poarta raiului (S.Fl.Marian, *op.cit.*, pag. 215). După înmormântare, toți oamenii se spală pe mâini, apoi fac la casa mortului comăndarea, ospătând pe toți cei ce au fost la înmormântare.

În concluzie, este important să ne îngrijim cu luare aminte de tot ceea ce trebuie îndeplinit pentru ca sufletul celui adormit să se odihnească în pace.

RAIUL ÎN VIZIUNEA POPULARĂ ROMÂNEASCĂ

C. COSTEA

În ceea ce privește viața de apoi, în mitologia românească, s-au perpetuat o serie de elemente din vechea religie a geto-dacilor. La aceștia exista noțiunea similară celei de Rai, de Paradis ceresc, de grădinile albastre ale cerului în care sălășluiau adepții lui Zamolxis, într-o așa-zisă post-existență, lipsită de griji, sublimă, fericită și eternă. Vom întâlni la Herodot, dar și la Strabon, informații, ce-i drept, lapidare, despre această grădină fericită a lui Zamolxis. În comparație cu imaginea Raiului de mai târziu, acela imaginat de creștinism, la geto-daci acesta apare mult mai sobru și mai modest, în concordanță cu învățăturile despre viața austeră proclamate de marele zeu al geto-dacilor. (Romulus Vulcănescu, *Mitologia română*, Editura Academiei R.S.R., 1987, p.363).

Raiul (grec. *paradeisos*, lat. *paradisus*, slv. *rai*) este, în accepțiunea biblică, locul în care sălășluiește Dumnezeu (Facerea, 3,8) și în care a fost așezat cel dintâi om pentru a lucra grădina din mijlocul său (Facerea, 2,8). Este, de asemenea, locul de unde au fost izgoniți Adam și Eva, pentru că s-au înfruptat din pomul cunoașterii Binelui și Răului, dar este și destinația celor drepti, după Judecată și imediat după moarte (Luca, 24, 43). Cuvântul slav *rai*, care a fost adoptat și de români, este împrumutat de la termenul de origine persană *ray*, care înseamnă fericire și strălucire cerească, măreție și evlavie (D.EX., Editura Univers Enciclopedic, București, 1998, p.883). În viziunea populară românească, raiul este o grădina neasemuit de frumoasă pe care mintea omenească nu și-o poate închipui. Nimeni nu îi cunoaște capătul: poate fi întinsă cât Pământul, poate fi infinit. Raiul se găsește, dacă ținem cont de închipuirea populară, în cel de-al 9-lea cer. Aici se află curțile, acareturile și palatele Ziditorului. Grădina Raiului este împodobită cu fel de fel de pomi, care de care mai aleși și mai frumoși, care rodesc niște poame rumene și ademenitoare, mai dulci ca mierea.

Prin pomi zboară și ciripesc mii și mii de păsărele, una mai frumoasă ca alta, cu pene viu colorate, de-ți iau ochii, și care, fiecare, pe limba ei, cântă așa de frumos, de-ți iau mințile. Toată această grădină, de la un capăt la altul, e un covor întins de iarbă verde, împodobită cu cele mai alese și mai pline de mireasmă flori, în mii de culori, printre care lucesc merele de aur căzute din pomi. Printre pomi se revarsă pârâiașe de apă rece ca gheața și limpezi ca lacrima. Malurile lor sunt împodobite, din loc în loc, de poieni de iarbă verde ca smaraldul. Poamele nu sfârșesc niciodată, iar dacă luau Adam și Eva câte un fruct, creștea altul în locul lui (Marcel Olinescu, *Mitologia românească*, Editura Saeculum, București, 2001, p.368).

Imaginația populară devine și mai exuberantă și arată că în mijlocul Raiului se află un munte înalt și impunător de sticlă, în vârful căruia se află un covor minunat de mușchi și verdeață, dar de suit nu pot să-l suie decât aceia cărora îngerii le aruncă o scară de aur. Pe ambele părți ale scării sunt făclii care strălucesc asemenea stelelor. Pe acolo se plimbă și huzuresc sufletele celor buni, precum și îngerii și arhanghelii, trăind într-o dulce desfătare și preamărire a lui Dumnezeu. Sub pomi și pe iarbă se află mese întinse pline ce cele mai alese bucate și cu cele mai rafinate băuturi. Toată lumea petrece cu cumpătate, dar fără să mămânce și să bea peste măsură, așa cum se întâmplă în lumea reală.

Mântuitorul nostru, Iisus Hristos, este o prezență permanentă și agreabilă. El se plimbă într-o caleașcă de aur trasă de cei mai frumoși cai, iar copiii de aici aleargă în calea lui ca să le dea daruri frumoase, să-i îmbărbăteze și să-i mângâie pe creștet. Un impresionant alai de îngeri îl urmează, cântând imnuri de slavă și dansând. Într-un alt pavilion al grădinii, se află Maica Domnului, împreună cu o mulțime de mame evlavioase, care își laudă copiii și îl slăvesc pe Dumnezeu. Acesta stă în palatele sale de cleștar la sfat cu mulțimea de sfinți din Rai și, din când în când, își mai aruncă privirea pe Pământ pentru a vedea cum mai merg treburile (Marcel Olinescu, *Op. cit.* p.369). Iată o imagine feerică zugrăvită de imaginația poporului nostru, pe care o întâlnim, de cele mai multe ori, în basmele noastre populare. După cum observăm, grădina Raiului este populată, în cea mai mare parte, de îngeri. În imaginația poporului român, dar și la alte popoare, îngerul este întruchipat ca un copil ingenuu, de 10-14 ani, cu o înfățișare frumoasă, dumnezeiască, cu părul galben ca spicul grâului, cu ochii albaștri ca cicoarea, cu straie albe, strălucitoare, și cu aripioare. Acesta este portretul fizic al îngerului întâlnit în icoane sau pe pereții bisericilor și mănăstirilor, zugrăvit de mâinile iscusite ale meșterilor iconari. Ingerii locuiesc în Ceruri sau în Rai și misiunea lor este aceea de a-l slăvi pe Dumnezeu în cântări și imnuri de slavă. Ingerii sunt, de obicei, nevăzuți ochilor noștri. În popor se spune că, în marea sa milostenie, Dumnezeu ne-a dat și nouă, fiecărui om, un înger de pază care să ne povățuiască de bine și să ne păzească de marile încercări ale vieții pământești. În disputa cu Necuratul, îngerii au rămas puțini și, ca urmare, Dumnezeu a stabilit ca toți copiii care mor până la vârsta de 7 ani, fiindte nevinovate care nu au cunoscut păcatul, să se prefacă în îngeri și să-l slujească pe Dumnezeu. De aceea, Raiul este plin de îngeri care așteaptă poruncile lui Dumnezeu, zburând cu repeziciune oriunde îi trimite El. Așa se explică faptul că, în trecut, mamele de la țară, făceau copiilor cămașa despăcată ca să poată zbura (Marcel Olinescu, *Op. cit.* p. 59). Aici, în Rai, îngerii alcătuiesc o armată așezată pe trei rânduri, în funcție de rangul fiecăruia. Armata este organizată și comandată de Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril, oșteni de profesie. Slujba lor în cer este orânduită astfel : se îmbracă în straie albe îngerești și în timpul nopții bat toaca și poartă făclii, dănțuind în jurul tronului dumnezeiesc. La miezul nopții, mătură lumea de duhurile necurate, malefice. În ceasul acela, la cântatul cocoșilor, orice duh necurat sau diavol fuge îngrozit și se ascunde în Iad sau în mormintele celor păcătoși. În fiecare sâmbătă, îngerii se împărtășesc. Se mai spune, în popor, că în noaptea de Iordan, Dumnezeu îi cheamă la El pe toți îngerii și, mulțumindu-le pentru slujba de peste an, le zice cu blândețe :

- Noaptea asta e a voastră, faceți-vă și voi odată cheful !

Atunci îngerii se joacă și se zbuguesc, așa cum făceau odinioară când erau copii, pe Pământ. Ei își păstrează trupul și chipul de copil, numai că au aripi (Marcel Olinescu, *Op. cit.*, p. 61).

După cum menționam mai sus, Dumnezeu i-a dăruit fiecărui om câte un înger care să-l povățuiască și să-l conducă pe drumul vieții. Dracul, însă, i-a dat și el omului un drăcușor care să-l învețe de rău. Ingerul stă de-a dreapta omului, iar dracul de-a stânga. Se zice că atunci când omul ascultă de sfaturile din stânga, îngerul plânge, iar când omul se dedă cu totul relelor, îngerul îl părăsește definitiv. Când omul credincios se află într-un mare impas, îngerul său de pază intervine la Dumnezeu pentru a-l salva. În tradiția populară se spune că la nașterea unui copil este bine să se aprindă noaptea câte o lumină până la botez, ca să nu vină Dracul să-l schimbe. Pentru că îngerul sălășluiește pe umărul drept, e bine ca omul să doarmă pe partea stângă pentru ca îngerul de pază să stea deasupra și să-l păzească. Se mai spune că, atunci când omul intră în cărciumă, îngerul se oprește la ușă și îl așteaptă. Așadar, ne putem închipui cum cohorte întregi de bieți îngeri așteaptă la ușile cărciumelor, barurilor și ale cluburilor, așteptându-i pe cei pe care îi ocrotesc. Ca să-l vestească pe om că se

apropie Diavolul de el, îngerul sună dintr-un mic clopoțel de cleștar și atunci omului îi țiuie urechea. De asemenea, se mai spune în popor că toți oamenii stângaci sunt ai Diavolului. Oamenii tari de înger, adică cei cu înger puternic, neînfricat, sunt oameni dintr-o bucată și nu au frică de nimic. Cei slabi de îngeri sunt firavi, bănuitori, ezitanți, lași. În cazul că omul doarme pe partea dreaptă, Diavolul stă deasupra, se zbenguie toată noaptea și îi provoacă omului vise urâte. Atunci când omul credincios are vreo dorință, el o transmite îngerului de pază prin rugăciuni și acesta îi sare iute în ajutor. Dacă omul credincios este pe moarte, îngerul îi suflă în gură și pleacă cu el călăuzindu-i drumul spre Rai. Dacă omul a fost rău și necredincios îngerul îl părăsește în pragul morții și îl lasă pe mâna Diavolului (Informații de la Pietroiu Smaranda din satul Capu-Satului, comuna Odăile, județul Buzău).

Analizând anatomia îngerului, putem spune că acesta aparține regnului superior al spiritelor celeste ; nu există decât un singur gen al Ingerilor, acela neutru. Un înger seamănă mai mult cu un tânăr, alteori mai mult cu o fată, dar sexual vorbind, el nu are sex și dacă i s-ar ridica vălurile care îl acoperă în chip obligatoriu, s-ar vedea că nu are organe genitale. Dacă ar avea organe de procreație ar fi mânat de pasiuni erotice, ori un înger stăpânit de asemenea pasiuni nu ar mai răspunde postulatului seninătății serafice. Ar fi stăpânit de sentimente contradictorii, de ură, de gelozie, ceea ce nu este cazul. Prin urmare, lipsa sexualității face din el un copil ambigen, suav și inocent. Părul îngerului este blond, auriu, focos, cât mai luminos și mai imaterial. Ingerul nu are sânge pentru că un înger sanguin devine coruptibil pentru că sângele se alterează, produce erupții, este pasibil de intoxicații. Ingerii nu merg pentru că nefiind supuși legii gravitației, ei pot trece ca un fulger, pot zbura ascensiv și descensiv și pot pluti pe deasupra solului. Pași nu fac pentru că aceasta presupune un efort muschiular, material. Din punct de vedere canonic, îngerii nu vorbesc, deoarece vorba conține idei, iar îngerii trăiesc o existență inefabilă. Ingerii cântă și au preferințe pentru muzica instrumentală, pentru violă și harpă, îndeosebi. Uneori au glas teribil și profetic, o voce celestă, cutremurând eterul. Prin urmare, reprezintă o himeră, având însă ca atare realitate în universalitatea sufletului uman, o formă anticipată către care aspirăm toți (George Călinescu, Principii de estetică, Editura pentru Literatură, București, 1968, pp.128-131).

În viziunea Sfinților Părinți, Impărăția Cerurilor apare ca o grădina plină de verdeață sau ca un ospăț cu multe și felurite bunătăți. Această Impărăție a Cerurilor pe care o moștenesc dreptii pe vecie, mai este numită «Impărăția lui Dumnezeu» și «Rai», în înțeles înalt, și «fericita viață veșnică».Sfântul Apostol Pavel menționează că viața Impărăției nu poate fi povestită, căci: «Cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit și la inima omului nu s-a suit, pe acelea le-a gătit Dumnezeu celor care îl iubesc pe El » (1.Cor. 2,9). În Impărăție, scrie Sfântul Ioan Gură de Aur, « am scăpat în sfârșit de dureri, de chinuri, de gemete, nu mai e suferință, întristare ori plâns, nu mai sunt împotriviri și piedici, tulburarea și neliniștea au pierit. Acolo sus e viața cea adevărată, fără moarte și plină de bunătăți neamestecate cu rău. Nu mai e nimic care să ne supere, nici griji, nici ispite, numai bucurie, iubire, veselie. Toate sunt desăvârșite, toate nepieritoare ».

ELOGIU FEMEII

Iulia TĂBĂCARU

Primăvara debutează cu șnurul de mărțișor și culorile sale alb și roșu, sărbătorind femeia, mama puilor de om și a celorlalte ființe pământești. Femeia dascăl îmbătrânește copil, rămânând an de an repetentă la capitolul vacanță. O vedem mereu tânără și zâmbitoare ca primăvara șnurului de mărțișor și a ghiocilor, eterna Penelopă care urzește punți și vise, ridicându-și brațele deasupra capului într-un căuș ca un cuib în care încălzește puii aflați în clasă, îndreptându-le privirea dincolo de oameni și de lucruri.

Femeia dascăl știe multe povești. Dacă le uită, inventează altele. Numai propria ei poveste nu o mărturisește niciodată. O lasă ca pe un bagaj uitat la ușa școlii.

Femeia dascăl este oglinda sufletului puilor din bănci, oglinda imaginilor perfecte și a culorilor adevărate. Când simte că vorbele sunt puține și necuprinzătoare, le cântă puilor, le desenează, dansează cu ei, apoi se transformă în personajele pozitive ale folclorului românesc. În fiecare zi face ocolul pământului urmată de stolul de pui. Îi răcorește la Ecuator, le dă căldura sufletului său la Polul Nord și la Polul Sud.

Când pleacă spre casă, ia cu sine povestea zilnică, bagajul uitat, tânără și senină ca PRIMĂVARA. Gândul îi este tot la stolul de pui care vor crește și nu vor mai încăpea în cuibul – căuș.

La mulți ani, Femeie!

La mulți ani, Dăscălița inimilor noastre!

„Istoria este necesară nu numai pentru a face viața agreabilă, ci și pentru a o înzestra cu o semnificație morală. Ceea ce este muritor prin firea lucrurilor dobândește nemurire prin istorie; ceea ce este absent devine prezent; lucrurile vechi sunt reîntinerite, iar tinerii ating curând maturitatea celor vechi. Dacă un septuagenar este considerat înțelept datorită experienței dobândite, câtă înțelepciune a acumulat cel a cărui viață cuprinde o mie sau trei mii de ani! Întrucât, de fapt se poate afirma că o persoană a trăit milenii asupra cărora se extind cunoștințele sale de istorie.” (Marsilio Ficino)

Istoricul Alexandru Zub a intrat în istoriografie atunci când progresele cunoașterii istorice erau într-un declin evident, dar nu datorită concurenței științelor naturii, ca în secolul al XIX-lea, ci a blocajului ideologic. Cunoașterea istorică nu modifică formele de viață ci formele de gândire, determinând clarificări în planul conștiinței. Inamicii progresului moral și social ai societăților sunt „apatia și îngustimea conștiinței, pentru care efectele antisociale de orice fel constituie un sprijin tot atât de puternic ca și indolența gândirii, adică principiul minimului efort intelectual (*vis inertiae*)”. Dacă progresele cunoașterii naturii sunt verificabile, cele ale cunoașterii istorice se pot realiza „numai printr-o aderare deliberată”⁷.

Purtătorii progresului cunoașterii istorice sunt mereu oameni izolați, pe care provocările timpului îi îndeamnă spre formularea de noi probleme. După anii de reclusiune, Alexandru Zub a procedat asemenea istoricilor și spiritelor autentice dintotdeauna, asumând catastrofa timpului său ca pe un îndemn și o oportunitate de „a fi” în timp cu mijloacele istoricului, prin restituirea demnității trecutului. Explorând conștiința istorică a modernității, exemplificată de personalitățile sale eminente – Nicolae Bălcescu, Mihail Kogălniceanu, A. D. Xenopol, Mihai Eminescu, Vasile Pârvan, Nicolae Iorga –, iar în final realizând sinteza gândirii istorice românești, Alexandru Zub a acționat precum Ernst Troeltsch, care, în lucrarea *Der Historismus und seine Probleme* (1922), a pus în acord conștiința istorică modernă cu problematica actualității. Dar care erau problemele actualității în anii '70 ai secolului trecut, atunci când tânărul istoric Alexandru Zub a debutat cu un set de lucrări reprezentative? Din păcate, anii aceia nu au fost decât o întredeschidere, asistată ideologic, chiar dacă nesufocantă, ca în „obsedantul” deceniu. Era însă o nesperată oportunitate, pe care istoricul a valorificat-o. S-a edificat în acei ani un nou tip de istorism, care a fost posibil în România într-o măsură mai consistentă decât în alte țări comuniste (cu excepția Poloniei, unde cercurile intelectuale semicontrolate ideologic și-au edificat un spațiu de libertate *sui generis*). Valorificând deschiderea parțială operată de regimul comunist la finele anilor '60 ai secolului trecut, istoricul și-a propus recuperarea valorilor autentice. El i-a avut ca model pe marii înaintași. Cazul lui Eminescu este semnificativ în ecuația istorismului post-pășoptist. Poetul a beneficiat de un capital cultural care a avut urmări profunde în cristalizarea viziunii sale asupra lumii: istoricizarea valorilor tradiționale în cultura germană, întreprindere mai consistentă decât în orice alt areal cultural european. De altfel, cultura germană era în anii studiilor poetului la apogeul său.

În modelele culturale a căror operă și biografie le-a cercetat – Kogălniceanu, Xenopol, Iorga, Pârvan etc. –, istoricul Alexandru Zub a identificat idealismul și puterea lor de sacrificiu în slujba binelui comun, sugerând contemporanilor să comunice cu idealurile lor, pentru a descoperi propriile resurse ale jertfei. Istoricul s-a format exact în epoca în care idealismul unei generații se prăbușise ori fusese plasat *extra muros*. Nu era acela timpul fertil pentru profeții despre viitor. Singurele profeții care-i stăteau la îndemână istoricului responsabil din acei ani priveau doar trecutul. În multitudinea fațetelor acestuia, istoricul a avut inteligența și imaginația să descopere ordinea adâncă a lumii, care transcende clipei, orizontului închis al prezentului. Marii istorici din toate timpurile au intrat în această relație ludică cu timpul căderii. La începuturi a fost Tacitus, care opunea „calendarului pătat al lingușirii” soluții aparent imponderabile, precum „forța reparatorie a istoriei” ori „glasul pedepsitor al conștiinței umanității”⁸.

Oprimarea a fost un bun pretext pentru răzvrătire. Istoricul a cunoscut-o în perioada juvenilă, fiind draconic pedepsit cu ani grei de reclusiune. Apoi și-a asumat fără patetism destinul, pentru a reveni, maturizat, la singura soluție demnă și compatibilă cu inevitabilele constrângeri ideologice ale regimului, și anume ades invocata armă romantică a lovirii cu trecutul în prezent, conservând astfel independența etică și morală. Va fi fost definită aceasta în anii lungi ai detenției, ani în care registrul valoric al societății românești s-a corupt în chip tragic. De aceea istoricul va fi identificat prin neafilierea la mode trecătoare și prin muncă tenace, adică temeiul independenței sale în raport cu prezentul. Istoria îi pune la dispoziție, în contrapartidă, un univers de fapte și sensuri, pe care trebuia să ai perseverența și tăria morală de a le descifra și a le traduce semenilor. Întrucât, ce este istoricul fără poporul căruia îi aparține, cu toată zestrea lui de căderi și înălțări? Dacă nu-l slujești, dacă nu „arzi” pentru el, cum ar spune Vasile Pârvan, atunci când are stringentă nevoie, te plasezi în situația păstorului care-și părăsește obștea credincioșilor la vreme de cumpănă. Alexandru Zub a

⁷ Ernst Robert Curtius, *Literatura europeană și Evul Mediu latin*, București, Editura Univers, 1970, p. 11.

⁸ Tacitus, *Historiae*, IV, 40.

învățat această lecție esențială de la iluștrii săi predecesori, începând cu Tacitus și încheind cu N. Iorga și Gh. Brătianu. Într-o zi, istoricul mi-a dezvăluit-o și mie, cu serenitate, în simplitatea ei clasică.

O întrebare chinătoare stăruie în mintea multor compatrioți demni, care și-au propus să înțeleagă menirea intelectualului într-un regim opresiv: care este relația lor cu „timpul căderii” (Tacitus)? Eroii se opun fățiș, negând opresiunea, în numele unor idealuri înalte. Victimele cad în servitute, în vreme ce negociatorii se supun în chip aparent. Eroismul este materia înălțătoare a istoriei, la fel cum sfințenia este echivalentul său în cazul credinței. Istoria celor „căzuți în servitute” nu este mai puțin umană și complicată, dar ea poate fi mai greu livrată publicului.

Arta negocierii creatorului cu timpul său este o metodă îndelung exersată. Tacitus și Plinius Secundus au teoretizat-o, iar Erasmus ori Rabelais au experimentat-o. Bufonul se apără de omniprezența riscului prin viclesug. Dar savantul? El are la îndemână calea de a-și lua cu sine libertatea, emigrând. Unii savanți au făcut-o adesea, de-a lungul timpului, dar mult mai rar istoricii. Un răspuns la această dilemă mi l-a oferit chiar istoricul Alexandru Zub, atunci când, chestionându-l cu privire la posibila tentație de a „alege libertatea” în anii regimului comunist (iar oportunitățile nu au lipsit), a invocat condiția deloc înălțătoare a istoricului fără țară. Un alt posibil răspuns l-am descoperit la Erwin Panofsky. Ilustrul istoric și teoretician al artei a făcut o distincție subtilă între *scientia* și *eruditio*, pornind de la semnificația genuină a termenilor. *Scientia*, în opinia savantului german, denotă „o posesiune intelectuală mai degrabă decât un proces intelectual”, în vreme ce *eruditio*, la fel ca și *learning*-ul din engleză, denotă mai degrabă un proces decât o posesiune. *Scientia* face trimitere la cunoașterea materiei, în vreme ce *eruditio* la cunoașterea omului. Idealul științei „pare să fie ceva asemănător măestriei”, în vreme ce acela al științelor omului este mai degrabă „asemănător înțelepciunii”⁹. Concluzia logică este că înțelepciunea, spre deosebire de măiestrie, este mai dificil de transbordat într-un alt organism cultural. Poate tocmai de aceea, emigrația română nu a produs nici un mare istoric.

Eminescu se situează pe același palier de gândire atunci când evocă istoria ca imperativ și sursă inepuizabilă de regenerare. E o „cestie de cultură”, credea poetul, „de-a avea simț istoric”. Dacă ceva semnificativ se întâmplă în destinul generației sale, era convins poetul, nu e pentru aceea că „ne-am trezit noi”, ci pentru că „s-au trezit secolii din urma noastră și ne-au scuturat din somn”¹⁰. Și nu e vorba aici doar de profundul dezacord al poetului cu timpul său, ci de etern umana poveste a căutării reperelor în trecut.

Instaurarea comunismului a provocat în România, la fel ca pretutindeni, o traumă colectivă. Aceasta a influențat și percepția asupra istoriei. Istoricii români nu au insistat suficient asupra urmărilor acestei fracturi. În alte școli de gândire istorică, precum cea poloneză, reflecția intelectuală, venind nu doar dinspre zona istoricilor, dar și a filosofilor, artiștilor și literaților, este infinit mai nuanțată și cu un impact semnificativ asupra mentalului colectiv. În cultura franceză, istoricul Philippe Ariès demonstra, într-un op celebru, apărut în anul 1954, adică într-o perioadă în care conștiința națională încerca să asume prăbușirea țării în 1940, într-o tentativă, am spune de terapie colectivă, cum istoricii francezi au abandonat, „marea istorie, totală și masivă”¹¹, în favoarea celei particulare, a grupurilor umane, adică „țărișoarele” ce compun țara mare, ce păreau să fi dispărut. Ocupația germană a avut un efect *à rebours* potențând particularismele „proprii grupurilor umane mai restrânse”¹². Aceste reflecții mi-au sugerat o paralelă între cazul traumatizant francez și cel românesc. Prin natura lucrurilor, un regim de ocupație generează atât o fractură materială, cât și una morală și intelectuală. Mediul suspect și ostil provocat de ocupația militară sovietică și instituirea violentă a unui regim totalitar, devorator al particularismelor (naționale, culturale, sociale, morale, religioase, mentale etc.), a avut un impact direct asupra existenței sociale, care s-a comprimat și s-a blocat la un nivel inferior de integrare. Au identificat românii forme de solidaritate, deci și instrumente de colaborare în interiorul grupurilor, pentru a rezista acestui mediu ostil, sau au recurs la metoda supunerii pasive, despre care au glosat destui gânditori? A făcut carieră, în acest sens, pesimismul lui Emil Cioran. Într-o discuție purtată la Roma cu Rosa del Conte, distinsa cercetătoare a operei eminesciene mi-a mărturisit uimirea că modelul cioranian de abordare a istoriei, prin autoflagelare, poate avea succes în rândul tinerilor intelectuali români.

Istoriografia oficială din România comunistă a îmbrățișat necondiționat viziunea uniformizantă marxistă, dominând întreaga perioadă, atât în anii internaționalismului lui Gheorghiu-Dej, cât și în cei ai național-comunismului din perioada Ceaușescu. În această ultimă etapă, istoriografia oficială a valorificat particularitățile naționale în interesul regimului, a cărui ideologie complementară a devenit naționalismul, și aproape deloc în beneficiul oamenilor. La prima vedere, nu a existat o ofertă intelectuală de recuperare a istoriei noastre particulare. În raport cu istoria oficială, masivă, cea particulară reprezintă o altă manieră de „a fi” în istorie. Dar istoria „reprezintă întotdeauna conștientizarea a ceea ce este unic și particular, și a diferențelor dintre mai multe particularități”¹³. Diferențele, particularitățile se pot identifica mai ales în afara istoriei totale, și anume în conștiința de sine a unei colectivități/națiuni, prin raportare la o altă epocă. Aceasta este materia pe care au explorat-o istoricii autentici, necuprinși în „câmpul” istoriografiei oficiale. Prin recursul la investigarea fenomenologiei gândirii istorice românești¹⁴, istoricul Alexandru Zub a evitat dubla presiune a ideologiei oficiale și a istoriografiei marxiste, cantonată cu deosebire în zona universitară. Această opțiune i-a conferit istoricului o „plasă de siguranță”, atât de utilă continuității în profesie și autonomiei sale intelectuale. Dar poate asigura investigarea

⁹ Erwin Panofsky, *Artă și semnificație*, București, Editura Meridiane, 1980, p. 55.

¹⁰ M. Eminescu, *Fragmentarium*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981, p. 144.

¹¹ Philippe Ariès, *Timpul istoriei*, București, Editura Meridiane, 1997, p. 265.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Vezi Adrian Pop, *O fenomenologie a gândirii istorice românești*, București, Editura All, 1999.

gândirii istorice materia unei „istorii a particularului”? Noi credem că tocmai această opțiune i-a permis istoricului să-și edifice un spațiu de libertate în interiorul regimului dirijist și a mentalității dominată de spirit colectivist, uniformizator.

Istoria istoriografiei este un asemenea spațiu particular, „o țărișoară” (Charles Morazé). Această alegere i-a înlesnit istoricului Alexandru Zub, atât în anii '70, ceva mai liberali, atunci când a elaborat lucrările fundamentale, care l-au impus în cultura română, dar și în anii de plumb ai deceniului al IX-lea al secolului trecut, să evite, pe de o parte ortodoxismul oficial, pe de altă parte o posibilă excomunicare. Un grup restrâns de intelectuali, dintre care unii au trăit experiența carcerală, s-au dedicat cunoașterii particularismelor, realizând o cultură alternativă în raport cu cea oficială, masificată. Istoricul Alexandru Zub este un nume proeminent din această galerie restrânsă, dar semnificativă, care a salvat cultura română de riscul unui exercițiu de obediență generalizată. Regimul politic a început prin a-i suspecta și a-i îndigui față de zona controlată a învățământului universitar, dar a încheiat prin a-i tolera, atunci când opera lor a devenit un bun public.

Orizontul tematic al operei zubiene este semnificativ, în ordinea evocată mai sus. Dar acesta este doar premisa, cadrul general, care i-a conferit istoricului dreptul de a aprofunda palierul ideilor libertare, umaniste și creștine ale marilor istorici, ce intra fatalmente în contradicție cu dictatul ideologic marxist-leninist. Elogiul acestei *ars historica* din vremurile bune, când istoricii nu erau constrânși să-și pună conștiința deontologică între paranteze, reprezintă o manieră *sui generis* de protest. Pornind de la observația pertinentă a lui Pierre Chaunu, anume că „nimic nu e mai revelator pentru realitatea adâncă (invariabilele timpului, despre care a vorbit Fernand Braudel, dar și Eminescu ori Lucian Blaga – n.n., M.D.) a unei gândiri colective decât istoria istoriei”¹⁵, Alexandru Zub consideră că „a reconstitui efigia istoriografică este a arunca o sondă dintre cele mai fertile în chiar miezul preocupărilor și obsesiilor” unei epoci¹⁶.

În privința interesului pentru istorie, epocile sunt, alternativ, de refuz și de entuziasm, în viziunea lui Henry Irénée Marrou¹⁷. Înzestrat cu o percepție acută a timpului, dar și cu o cultură istorică solidă, Eminescu sesiza că în succesiunea epocilor, unele stau sub semnul fervorii naționale, în vreme ce altele sub cel al disoluției identității. Punând în ecuație cele două viziuni complementare, nu e greu să deducem că epoca în care s-a format istoricul Alexandru Zub nu numai că nu a fost deloc propice cunoașterii istorice, dar a împiedicat cu premeditare metodică accesul la înțelesurile ei autentice. Mediul ostil nu l-a împiedicat pe istoric, din rațiuni asupra cărora am stăruit deja, să elaboreze câteva dintre lucrările clasice ale istoriografiei românești. Facem trimitere la studiile dedicate vieții și operei lui Mihail Kogălniceanu și A. D. Xenopol. Această *coincidentia oppositorum* i-a sugerat marelui istoric Arnold Toynbee să identifice în categoria factorilor potrivnici una dintre premisele majore ale genezei civilizațiilor¹⁸.

Funcționarea culturii se supune, desigur, unor reguli distincte, dar nu opozabile civilizației. Masiva intruziune a regimului totalitar în existența oamenilor în genere și a creatorilor în special a generat nu doar supunere oarbă, așa cum se admite îndeobște, cu deosebire în acești ani ai tranziției, dar și forme subtile (unii ar spune „bizantine”, adică negociate la limită, cu inevitabile pierderi și salvări miraculoase)¹⁹, ori soluții de evitare a capcanelor. Între referințele istoriografice ale lui Alexandru Zub, un nume revine insistent. Este cel al savantului și cetățeanului Vasile Pârvan, personalitate care și-a asumat eroic o dublă misiune pedagogică: emanciparea noastră prin cunoaștere, prin edificarea unor opere majore, compatibile cu modelele de cultură europeană, deopotrivă cu educarea națiunii pentru misiunea complexă a conservării și consolidării României întregite. Educația cetățenească, munca și cultura trebuiau să devină direcțiile prioritare ale națiunii. Merită să stăruim asupra acestui *topos* al operei zubiene, atât pentru evocarea exemplarității ilustrului înaintaș, cât și pentru operațiunea de reinvestire cu sens a modelului pârvanian de cetățean și savant. Optând pentru un discurs despre metodă, istoricul Alexandru Zub devoala lucrarea tenace a ideii în istorie, atât în conștiința profesioniștilor, care-l redescopereau pe istoricul uitat cu premeditare, cât și a cititorilor, care aveau ocazia să înțeleagă impactul ideilor libere în conștiința colectivă. Acest tip de discurs libertar, aparent secund în economia ideilor dominante din anii regimului comunist, are o inevitabilă încărcătură de curaj etic și moral din partea istoricului restaurator de idei, dar și un impact semnificativ asupra mentalității oamenilor cultivați.

În absența unor repere în spațiul oficial, cititorii au avut acces la ideile libertății prin medierea istoricilor autentici, care au pus astfel o piatră de temelie la templul renașterii prin cultură. Asemenea altor mari intelectuali care au susținut eforturile națiunii întru împlinirea idealului reîntregirii, Vasile Pârvan a fost conștient că seria de decizii majore din anul 1918 reprezintă un nou început. Entuziasmul trebuia strunit de înțelepciune, întrucât adevărata construcție, de profunzime, abia dacă începea. Țara avea nevoie nu numai de instituții credibile și reforme curajoase, dar cu deosebire de cetățeni devotați marilor provocări ale timpului. Caracterele exemplare, personalitățile creatoare și energiile națiunii trebuiau puse în ecuația idealului nou al consolidării unirii, pentru a produce dovezi plauzibile că aceasta nu a fost un cadou al împrejurărilor favorabile de la finele conflagrației mondiale sau un „noroc” divin. Adevărata provocare a unirii, era convins savantul, care nu va evita rolul de cetățean militant, era zidirea suflatească. O națiune capabilă să asume statutul de putere mijlocie în Europa era datoare să zidească unirea lăuntrică. Savantul invita, în conferința sa despre Unire, la autocunoaștere responsabilă, la înălțarea „poporului nostru la nivelul culturii apusene, pe baze naționale”, la emanciparea plebei „flămândă și chinuită”, la combaterea politicianismului, dar și a unei tare naționale, precum „scepticismul somnoros și comod”.

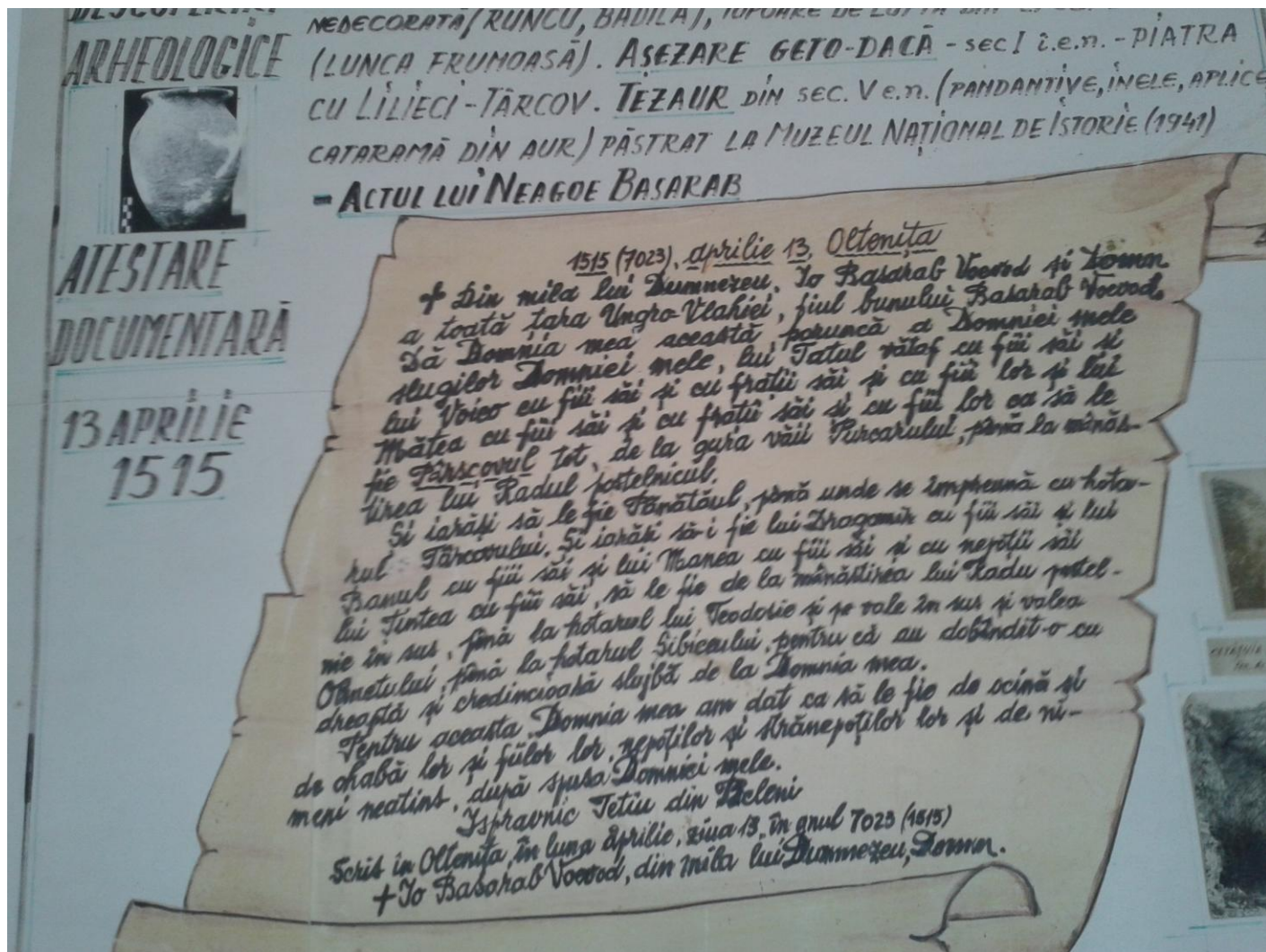
¹⁵ Pierre Chaunu, *L'Histoire sérielle. Bilan et perspective*, în „Revue historique”, fasc. 494, Paris, 1970, p. 31.

¹⁶ Alexandru Zub, *A scrie și a face istorie*, Iași, Editura Junimea, 1981, p. 8.

¹⁷ *Vezi Encyclopédie française*, t. XX, Paris, 1959, p. 187.

¹⁸ Arnold Toynbee, *Studii asupra istoriei*, București, Editura Humanitas, 1997, cu deosebire capitolul II, p. 76-221.

¹⁹ *Vezi Steven Runciman, Marea Biserică în captivitate*, București, Editura Sophia, 2013, *passim*.

OAMENII DE LÂNGĂ NOI : FLORICA NĂSTASE, LA 99 DE ANI

Cea mai vârstnică femeie din Pârscov este Florica Năstase, născută pe 5 noiembrie 1916, în familia Păunei Știrbu și a lui Victor Jarcă, din Cornet. A urmat clasele primare la Școala din Pârscovul de Sus (înv. Maria Stătescu) și gimnaziul, în Pârscovul de Jos. După căsătoria cu subofițerul Ioan Năstase, fiul Eleonorei și al lui Ion Năstase, jandarm la Pârscov, s-a stabilit la Buzău, unde s-au născut cei doi fii ai tinerei familii, Nicolae și Constantin.

Ieșind la pensie, impunătorul Ioan Năstase („Tarzan”) s-a mutat la Pârscov în propria locuință, ridicată în vatra părintească, lângă sora Niculina Popescu. Aici viețuiește și astăzi centenara Florica, un miracol al naturii prin bunăvoință și luciditate.

Redacția ÎNTREZĂRIRI îi dorește ani mulți cu sănătate!

.....

Această publicație apare în format electronic și tipărit.

Coperta 4: Vulcanii noroioși din satul Gloduri (județul Buzău) – foto C. Costea.

ISSN 2343 – 7324
ISSN – L 2343 - 7324

**Răspunderea pentru conținutul
articolelor publicate aparține autorilor.**

ÎNTREZĂRIRI

**Revistă sătească de știință și cultură editată în
comuna Pârscov, județul Buzău.**

intrezariripirscov@yahoo.ro

**Redacția: Gheorghe Postelnicu (redactor șef),
Ion Nica, Dumitru Scorosanu, Elena Otavă,
Constantin Costea, Mădălin Vlăsceanu.**

**Grafică și tehnoredactare: Elisabeta Postelnicu
Tipărit la S.C.IRIMPEX S.R.L. Bârlad.**